

Freelancer-kirjoittajan työnkulku eri tekstilajien rinnakkain kirjoittamisessa

Venla Roivainen

OPINNÄYTEITYÖ
Toukokuu 2022

Media-alan tutkinto-ohjelma
Käsikirjoitus

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Media-alan tutkinto-ohjelma
Käsikirjoitus

ROIVAINEN, VENLA:

Freelancer-kirjoittajan työnkulku eri tekstilajien rinnakkain kirjoittamisessa

Opinnäytetyö 45 sivua, joista liitteitä 2 sivua
Toukokuu 2022

Opinnäytetyössä tutkitaan rinnakkain kirjoittamisen merkitystä freelancer-kirjoittajan työnkulkuun. Lähtökohtana aiheeseen toimivat omakohtaiset kokemukset kahden lopputyökäsikirjoituksen kirjoitusprosessista. Lisäksi opinnäytetyön tarkoitus oli selvittää mitä hyöty- ja haittavaikutuksia usean tekstin rinnakkain kirjoittamisesta voi olla kirjoittajan kirjoitusprosessiin.

Opinnäytetyön tutkimusmenetelminä käytettiin ammattilaishaastatteluja. Haastateltavat olivat kirjailijat Heli Rantala, Jari Mäkipää ja Mari Mörö. Haastatteluissa selvisi, että rinnakkain kirjoittamisessa nähtiin lähinnä hyötyjä. Lisäksi haastatteluista kävi ilmi, että freelancer-kirjoittajat eivät olleet pohtineet rinnakkain kirjoittamisen etuja, vaan tämä oli luonteeltaan enemmän intuitiivista kokemuksen mukanaan tuomaa tietoa.

Opinnäytetyössä kerätään yhteen ammattilaisten kokemuksia ja vinkkejä siitä millainen on hyvä työnkulku ja miten sitä edistetään. Lisäksi pohditaan mitä hyötyjä eri tekstilajien rinnakkain kirjoittamisella on ja miten näistä eduista voi ottaa kaiken mahdollisen hyödyn irti.

Asiasanat: työnkulku, tekstilajit, freelancer-kirjoittaja

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Media, Film and Television
Scriptwriting

VENLA ROIVAINEN:

Freelance Author's Workflow for Writing Different Genres Simultaneously
Bachelor's thesis 45 pages, appendices 2 pages
May 2021

The purpose of this thesis was to study how writing several texts simultaneously affects the workflow of a freelance writer, and the advantages and disadvantages it has in terms of the writing process. The premise for this subject was personal experience from the writing process of two scripts.

This thesis used interviewing professional writers as a research method. The interviewees were writers Heli Rantala, Jari Mäkipää and Mari Mörö. The interviews revealed that simultaneous writing was mostly seen as beneficial. It was also discovered that freelance writers had not really thought about the benefits of simultaneous writing, but it was more of an intuitive knowledge brought on by experience.

This thesis is a summary of professional experiences and tips on what a well-working workflow is and how to establish it. It also discusses the benefits of writing different types of texts side by side and how you can get the most out of the process.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHTIA	7
	2.1 Rinnakkain kirjoittamisen hyödyt	7
	2.2 Rinnakkain kirjoittamisen haitat	8
3	KESKEISTEN KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY	10
	3.1 Freelancer-kirjoittaja	10
	3.2 Työnkulku	11
	3.3 Tekstilajit	12
4	HAASTATTELUT	14
	4.1 Haastateltavien taustat	15
	4.2 Haastattelut	16
5	HAASTATTELUIDEN TULOKSET	17
	5.1 Työnkulku	18
	5.2 Tekstilajit	26
	5.3 Eri tekstilajien rinnakkain kirjoittaminen	28
	5.4 Vinkkejä kirjoittamiseen	32
6	YHTEENVETO	37
7	POHDINTA	41
	LÄHTEET	43
	Liite 1. Haastattelun runko	44
	Liite 2. Haastateltavien keskeinen tuotanto	45

1 JOHDANTO

Minä innostun helposti kirjoittamisesta, jonka seurauksena löydän itseni aina uudestaan tilanteista, joissa minulla on monta rinnakkain kirjoitettavaa tekstiä yhtä aikaa työnalla. Näin kävi myös media-alan tutkinto-ohjelman käsikirjoittamisen suuntauksen lopputyöprojekteilleni. Alun alkaen aion kirjoittaa vain kirjallisen opinnäytetyön, mutta huomasinkin opintojeni edetessä, että en ollut lähtenyt tekemään vain yhtä vaan peräti kahta lopputyökäsikirjoitusta. Kirjoitettavanani oli sekä lyhytelokuvakäsikirjoitus että kuunnelmakäsikirjoitus. Tässä oli opintojen ohessa aika tekeminen mutta en säikähtänyt kirjoittamisen määrää. Tunsin itseäni kirjoittajana jo sen verran että tiesin alku innostuksen ja päämäärän asettamisen kantavan minut pitkälle. Tutkin omaa kirjoitusprosessiani käsikirjoitusten kirjoittamisen aikana ja löysin tästä kahden eri tekstilajin rinnakkain kirjoittamisesta itseäni kiehtovan opinnäytetyön aiheen: miten freelancer-kirjoittajan eri tekstilajien rinnakkain kirjoittaminen vaikuttavat kirjoittajan kirjoitusprosessiin ja etenkin työnkulkuun?

Olin jo kauan ennen Tampereen ammattikorkeakoulun hakemista saanut päähäni lauseen ”kirjoittaminen tukee kirjoittamista”. Tämän lauseen olen kokenut kulkevan mukana kaikessa kirjoittamisessani ja se näkyi myös näiden kahden lopputyökäsikirjoituksen kirjoitusprosessissa. Huomasin kuitenkin, että asia ei ollut aivan näin yksinkertaista, jossain ne omankin kirjoittamisen rajat kulkivat ja jouduin jättämään jotain muuta kirjoittamista pois, kun nämä kaksi käsikirjoitusta veivät kalenteristani huomattavan paljon aikaa. Halusinkin lähteä opinnäytetyösäni tutkimaan sitä, miten freelancer-kirjoittajat jakavat oman työaikansa, millä perusteilla ja mitä hyötyjä ja haittoja eri tekstilajien yhtäaikaisesta kirjoittamisesta heidän työskentelyssään seuraa.

Käsittelen aihetta haastattelujen ja omakohtaisten kirjoittamiskokemusten kautta. Käsittelen kirjoittamisesta koostuvia työpäiviä ja rajaan ulkopuolelle kirjoittajien muut työt kuten opettamisen merkityksen kirjoitusprosessille. Kirjoittajat, joita haastattelin olivat itsekseen kirjoittavia, joten en käsittele tässä opinnäytetyössä myöskään ryhmäkirjoittamisen vaikutuksia. Tarkastelen kirjoittajien työnkulun rutiineja sekä sitä, mitä vaikutuksia eri tekstilajien hallitsemisella on kirjoittajien

työskentelylle. Käyn myös lyhyesti läpi käsitteet freelancer-kirjoittaja, työnkulku, joka myös workflowna tunnetaan, sekä tekstilajijaottelua.

Opinnäytetyön päämääränä on perehtyä freelancer-kirjoittajan työnkulkuun ja siihen, mitä vaikutuksia eri tekstilajien rinnakkain kirjoittamisella on kirjoitusprosessissa. Uskon hyötyväni opinnäytetyön kirjoittamisesta kirkastamalla kirjoitusprosessin aikana itselleni, millainen kirjoittajantyö minua odottaa valmistumisen jälkeen ja mitkä tekstilajien yhdistelmät voivat tukea toisiaan omassa kirjoittamisprosessissani.

Opinnäytetyön kohderyhmänä ovat ammattikirjoittajat tai alaa opiskelevat ammattikirjoittajaksi aikovat. Opinnäytetyön tutkimus on tarkoitettu erityisesti sellaisille kirjoittajille, joilla on tarkoituksena työskennellä hyvin itsenäisesti freelance-rina. Tällaiset kirjoittajat voivat saada vinkkejä omaan työskentelyynsä tästä opinnäytetyöstä. Tutkimuksen pääpaino on fiktiivisten tekstien kirjoittamisessa, mutta opinnäytetyössä sivutaan myös fakta kirjoittamista.

Opinnäytetyö on laadullinen tutkimus, jossa määrittelen keskeisiä käsitteitä käyttäen lähteinä kirjallisuutta ja tutkimuksia sekä tutkin freelancer-kirjoittajien työnkulkua ja kirjoittamiskokemuksia haastattelujen pohjalta. Haastattelin opinnäytetyötäni varten freelancer-kirjoittajina toimivia kirjailijoita Heli Rantalaa, Jari Mäkipäätä ja Mari Möröä.

2 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHTIA

Minulle ei ollut selkeää polkua ja kutsumusta juuri elokuva- ja televisiokäsikirjoittamisen tielle. Kirjoittaminen on minulle kutsumus, tekstilaji on ollut aina hyvin avoin. Haluan säilyttää myös jatkossa tämän mahdollisuuden valita, missä muodossa mikäkin tarina on paras kertoa. Kirjoitustyöt ovat lisääntyneet eksponentiaalisesti medianomiopintojen myötä ja olen huomannut, että ajatus kirjoittamisen kirjoittamista lisäävästä vaikutuksesta pitää edelleen paikkansa, mutta se ei ole aivan yksiselitteinen. Niinpä aloinkin pohtia tätä kysymystä erityisesti loppu-työelokuva ja -kuunnelma käsikirjoituksia tehdessäni.

Minulle on ominaista innostua ja lähteä tekemään suurempaa kuin alun alkaen ajattelinkaan. Alun perin minun ei ollut tarkoitus kirjoittaa lopputyönä yhtään käsikirjoitusta. Olin ajatellut kirjallisen opinnäytetyön riittävän. Innostuin kuitenkin käsikirjoituskursseilla sekä lyhytelokuva että kuunnelma käsikirjoituksistani siinä määrin, että halusin viedä niiden kummankin kirjoitusprosessit koulun puitteissa niin pitkälle kuin se oli mahdollista. Käsikirjoitusprosessista tuli matka, jonka aikana seurasin omaa työnkulkuani. Erityisesti panin merkille sen, kuinka montaa tekstiä kykenin viemään yhtä aikaa eteenpäin ja miten eri tekstilajien yhtäaikainen kirjoittaminen mielestäni tuki lopputuloksen syntyä.

2.1 Rinnakkain kirjoittamisen hyödyt

Kirjoitusprosessini aikana huomasin, että ajauduttuani umpikujaan käsikirjoitusteni kanssa oli taustastani proosan parissa hyötyä. En saanut päähenkilön maailmaa avattua itselleni tarpeeksi käsikirjoitusmuodossa, joten kirjoitin käsikirjoituksesta proosaversio eli novellin. Kuunnelman proosaversio karkasi jo lähes proosarunoudeksi, minkä takia version juonellinen seurattavuus kärsi. Pääsin kuitenkin päähenkilöön kiinni niin että lopulta otin kuunnelmaan käyttöön ajatusäänet, joissa pystyin hyödyntämään proosaversiossa kirjoittamaani materiaalia. Näin yhden tekstin sisällä tehdyt genrejen väliset kokeilut tuottivat mielestäni paremman lopputuloksen siinä tekstilajissa, eli kuunnelmassa, mitä olin alun alkaen lähtenyt kirjoittamaan.

Suurimpana perusteluna väitteelleni siitä, että kirjoittaminen lisää kirjoittamista pidän sitä, kun kirjoittaa koko ajan jotain, kynnys uuden aloittamiseen pysyy matalana. Oma intoni tarttua liiankin moneen projektiin yhtä aikaa on pitänyt minua kiinni kirjoittamisessa. Opinnoissa olen myös saanut seurata hitaammin innostuvia kanssaopiskelijoita, joiden isoimpana ongelmana tyhjän paperin kanssa pidän pelkoa uskaltaa kirjoittaa se ensimmäinen ”huono” versio.

Kirjoitettavan tekstin ja kirjoittajan välille syntyy aina suhde. Huomasin kirjoittaessani, että lyhytelokuvakäsikirjoituksen osalta tämä suhde takkusi välillä paljonkin. Ottaessani koulusta saatuja oppeja haltuun ja yrittäessäni kehittyä kirjoittajana ei kirjoitusprosessi aina edennyt helpon tuntuisesti. Kuunnelmakäsikirjoitus sen sijaan tuli mukaan ikään kuin varkain ja sen kirjoittaminen oli alusta alkaen vaivatonta ja hauskaa. Koin tämän tukevan kirjoittamistani ja näiden rinnakkain kirjoittaminen motivoimaan itseäni tekstien eteenpäin viemisessä. Raskaamman tuntuisen lyhytelokuvakäsikirjoituksen kirjoitusprosessia kevensi kuunnelman rinnalla kirjoittaminen. Sain puhtia kirjoittamiseen, kun kirjoitin tekstejä yhtä aikaa, sillä aina kirjoitettuani uuden version lyhytelokuvankäsikirjoituksesta pääsin ikään kuin ”turvaan” kuunnelmakäsikirjoituksen kevyempään maailmaan. Enkä tarkoita tällä tekstien sisältöä vaan sitä, miltä kirjoitusprosessi itsestäni tuntui. Sisällöllisesti kuunnelma käsitteli eron raadollisuutta ja lyhytelokuva uuden parisuhteen aloittamisen jänniä hetkiä, joten olisi voinut kuvitella, että kokisin tekstien kirjoitustunnelmat juuri päinvastoin. Tekstin sisältö ei siis vaikuttanut siihen, millainen suhde minulla kirjoittajana sen kirjoittamiseen muodostui.

2.2 Rinnakkain kirjoittamisen haitat

Lopputyökäsikirjoitusten kirjoitusaika oli suhteellisen pitkä, aloitin kirjoittamisen opintojen yhteydessä keväällä 2020. Kuunnelma äänitettiin toukokuussa 2021 ja lyhytelokuva kuvattiin syksyllä 2021. Molemmista kirjoitin uusia versioita aivan viime hetkiin asti.

Kahden käsikirjoituksen eteenpäin vieminen muiden opintojen ohella vie aikaa. Olen kirjoittanut lastenkirjaa jo ennen opiskelua TAMK:ssa ja editoinut sitä opintojeni ohella. Kirjan eteenpäin vieminen on ollut hidasta, mutta onnistunut muun

kirjoittamisen rinnalla. Lopputyökäsikirjoitustenkin rinnalla lastenkirjan kirjoittamisprosessi kulki, kunnes mukaan tuli työharjoittelu. Omalla kohdallani raja yhtä aikaa kirjoitettaville teksteille näyttää tällä kokemuksella olevan kolme tekstiä. Sitteen oli vain luovuttava jostain. Vaikeaksi asian teki se, että jouduin luopumaan ehkä rakkaimmasta kirjoittamisestani, toki vain hetkellisesti.

Se että valitsin kirjoittaa kuunnelma- ja lyhytelokuvakäsikirjoituksia johtui käytännön syystä: koulu-aika kestää vain nämä muutamat vuodet ja halusin hyödyntää kaiken opin minkä koulusta voin kirjoittamiseen saada. Kirjoittamalla käsikirjoituksia opintojen mukana pääsin kursseille, jotka muuten olisivat jääneet käymättä. Kirjaa ehtii kirjoittaa myöhemmin. Jo aloitetun projektin sivuun jättäminen toi mukanaan uuden ymmärryksen: projektin uudelleen käynnistäminen ei ole ollut helppoa.

Toisaalta kirjoittamiseni on hyötynyt siitä, että olen saanut koulusta ja käsikirjoitusteni kirjoittamisesta uutta oppia myös kirjankirjoittamiseen, kuten jännitteen kasvattamiseen. Mutta samalla reilun vuoden tauko kirjasta on irtaannuttanut minua siitä, ja takaisin tekstin sisään pääseminen on ollut työlästä. Ei hidasta, eikä mahdotonta, mutta huomattavasti vaivalloisempaa kuin editointi oli suoraan kirjan kirjoittamisen jälkeen ollut.

Monen tekstin yhtäaikaaisessa kirjoittamisessa voikin olla haittapuolena tekstien priorisointi. Se, mikä teksti tuntuu tärkeimmältä kirjoittaa ja mistä syystä. Omalla kohdallani valintaa ajoi opiskelumotivaatio, mutta hyvän tekstin synnyn tiellä voi olla myös tarve priorisoida teksteihin, joista saa esimerkiksi helpommin toimeentulon. Jäinkin miettimään miten tätä jakoa voi ylläpitää niin että voi kirjoittaa aiheista, jotka todella kiinnostavat?

3 KESKEISTEN KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY

Tässä luvussa avataan kolme tälle opinnäytetyölle keskeistä käsitettä. Ensin käydään lyhyesti läpi sitä, mistä freelancer-kirjoittajan työssä on kyse. Toisena kurkistamme työnkulku-sanana merkitykseen, joka tunnetaan ammattikentällä myös workflowina. Viimeisenä päästään tutustumaan tiiviisti tekstilajeihin ja siihen, millaisia lajittelutapoja tässä genrejen valtavassa viidakossa voi nähdä.

3.1 Freelancer-kirjoittaja

Freelancer-nimike tulee alun perin palkkasoturia tarkoittavasta ilmaisusta. Nämä maailmalla liikkuneet palkkasoturit myivät palvelujaan parhaiten maksaville tahoille, jotka useimmiten vaihtuivat toimeksiannosta toiseen. (Freelancerin opas 2002, 7.) Sama ajatus freelancerin työssä on säilynyt, vaikka toimenkuva onkin aikojensaatossa muuttunut.

Freelancer on henkilö, jolla on samanaikaisesti useampia toimeksiantajia. Freelance-työlle on tyypillistä työtehtävien lukuisa määrä sekä työtehtävien tilapäisyys. Freelancerille voi kertyä tuloja myös aineettomien oikeuksien esimerkiksi tekijänoikeuden käyttämisestä, käyttöoikeudesta tai käyttöoikeuden myymisestä saadusta korvauksesta. Freelancer voi toimia yrittäjänä, kevytyrittäjänä tai yksityishenkilönä. (Keikkatyön käsikirja, 2022.) Freelancer on siis termi, joka liitetään palkkatyön ulkopuolella tehtävään toimeen. Freelancerina voi toimia täysipäiväisenä tai palkkatöiden ohessa. Tässä opinnäytetyössä käsitellään freelancer-kirjoittajan työnkulkua tilanteessa, jossa kirjoittajan päivät koostuvat kirjoittamisesta. Monen freelancer-kirjoittajan työt koostuvat kuitenkin erilaisista töistä, joihin usein liittyy esimerkiksi opettamista.

Freelancer-kirjoittajiin luetaan mukaan käsikirjoittajat, vapaat toimittajat sekä kirjailijat, sillä freelancer-kirjoittaja ei todennäköisesti kirjoita vain yhden tekstilajin tekstejä. Tämän voi nähdä haasteena, jolloin kirjoittajan on hallittava useita eri tekstilajeja, mutta samalla genrejen moninaisuus tuo vapautta. Rajojen asettaminen omalle kirjoittamiselleen voi vapauttaa kirjoittamisprosessia ja sitä kautta eri tekstityylien välillä liikkuva kirjoittaja voi mielestäni kehittää omaa ammattiosaaamistaan sekä pitää kirjoittavan mielensä virkeänä läpi työuransa.

3.2 Työnkulku

Hyvä työnkulku eli workflow mahdollistaa sen, että rutiinit takaavat työskentelyyn oman vapauden. Freelancer-kirjoittaja vastaa itse omasta työaikataulustaan ja päiviensä rytmistä, jos rytmi on kunnossa sujuu tekeminen joustavammin eikä työ kuormita kirjoittajaa. Työt koostuvat erilaisista toimeksiannoista, joten ajanhallinta on tärkeää. Täytyy tietää kuinka paljon jättää aikaa millekin projektille ja että deadlinejen päällekkäisyyksiä ei synny.

Jos meinaa syksyllä tehdä töitä niin asioita pitää tietyllä tavalla istuttaa jo keväällä. Ja sitten syksyllä on ne työt olemassa mitkä sä olet silloin puoli vuotta tai vuosi tai kolme vuotta aikaisemmin laittanut putkeen tulemaan ja sen takia on hyvä olla erivaiheessa projekteja, jotta joku niistä on semmoisessa vaiheessa mistä itseasiassa maksetaan palkkaa. (Harno, 2022.)

On pakko pistää monia kiviä vierimään alas rinnettä koska ei voi olla pienintäkään varmuutta siitä että mikä niistä pääty sinne rinteeseen juurelle. Mikä niistä sitten oikeesti toteutuu tai tehdään valmiiksi elokuvaksi ja sarjaksi. (Harno, 2022.)

Freelancer-kirjoittaja tekee yleensä töitä monelle eri toimeksiantajalle. Freelancerin työnkulku on siis oltava kunnossa. Kirjoittamisprosessi on yhtä aikaa käynnissä eri projekteissa, jotka ovat keskenään eri vaiheissa. Jotta itsensä voi elättää kirjoittamisella, täytyy kirjoittajalla olla suunniteltuna töitä pitkälle tulevaisuuteen. Freelancer-kirjoittajalla onkin ikään kuin kolme aikatasoa, joissa täytyy työskentelyssään elää. Ensimmäisenä se, mitä on sovittu ja luvattu, mistä deadlineista täytyy pitää kiinni. Toisena nykyhetken kirjoittaminen, missä kaikki tekeminen tapahtuu ja missä omasta hyvinvoinnistaan on syytä pitää huolta. Kolmantena erilaiset ennustukset siitä, mitä tulevaisuudessa tulee tekemään. Tässä on otettava huomioon myös se, että kaikki ei toteudu suunnitellusti, joten varasuunnitelmia täytyy olla sen mukaan, kuinka riskialttiista kirjoitusprojekteista on kyse. Riskialttiuteen vaikuttaa ainakin se onko tekstin mahdolliseen tilaajaan jo olemassa jokin suhde ja kuinka vankka kyseinen suhde on sekä kilpailu tai tarjonta, jota kollegat suunniteltuun tekstilajiin tuovat.

3.3 Tekstilajit

Genret eli tekstilajit ovat olennainen osa kielenkäyttöä ja muuta inhimillistä toimintaa. Hahmotamme, tulkitsemme ja jäsenämme elämäämme niiden avulla. (Heikkinen 2012, 11.) Tässä opinnäytetyössä tekstilajilla eli genrellä tarkoitetaan tekstilajia niiden ulkoisten ominaisuuksien sekä kielellisten piirteiden kautta.

Erilaisia tekstilajiopeja on vaikka, kuinka paljon. Mikään niistä ei kuitenkaan ole täysin kattava. Tekstilajit elävät ja sekoittuvat koko ajan keskenään, jonka takia yhtä kaikkea sisällään pitävää tekstilajiopasta on mahdotonta luoda. Hyviä jaotteluita on kuitenkin olemassa, näistä mainittakoon Werlichin luokittelu (1975; 1976), jonka lähtökohtana on ajatus, jonka mukaan tekstit ovat kommunikatiotilanteessa monin tavoin yhteydessä kontekstiin ja kohdistavat lukijansa huomion tiettyihin seikkoihin. (Heikkinen 2012, 67.) Werlich jakaa tekstit viiteen luokkaan: kuvailevat eli deskriptiiviset, kertovat eli narratiiviset, esittelevät eli ekspositoriset, perustelevat eli argumentoivat ja ohjaavat eli instruktiiviset. Nämä Werlichin viisi tekstilajien pääryhmää on jaettu vielä pienempiin alaryhmiin. Jaottelu avaa hyvin tekstilajien moninaisuutta mutta tekee siitä samalla monimutkaisen.

Tekstilaji luokittelua on tehty antiikin Kreikan ajoista lähtien. Ensimmäisenä genreä käsittelevänä teoksena pidetäänkin yleisesti Aristoteleen runousoppia (330-320 eaa). Aristoteleen runousopilla on ollut valtava vaikutus länsimaiseen taiteeseen, varsinkin kaunokirjallisuuteen, teatteriin, oopperaan ja elokuvaan (Heinonen, 2012.). Aristoteleen runousoppiin pohjaavat useimmat tämän päivän tekstilaji jaotteluista. Aristoteles jakoi tekstilajit kolmeen pääluokkaan: lyriikka, epiikka ja draama. Epiikka tunnetaan nykyään paremmin termillä proosa. Proosaa ei ollut käsitteenä vielä Aristoteleen aikana ja useimmat proosamaiset teokset sisälsivät huomattavasti lyriikan piirteitä. Rajat genrejen välillä ovat olleet aina häilyvät ja Aristoteleenkin kolmijako on ollut jo lähtöjään karkea.

Määritelen Aristoteleen kolmijaon lyriikan, proosan ja draaman sisältöjä seuraavaksi lyhyesti kertomalla kunkin tekstilajin tunnuspiirteitä. Lyriikan tavanomaisia

mutta eivät välttämättömiä tunnusmerkkejä ovat runomitta, riimillisuus sekä vaikiintuneet säe- ja säkeistorakenteet. Lyriikalle on ominaista toisaalta soinnillisuuden, toisaalta kuvallisuuden ja symboliikan korostaminen. (Hosiaislouma, 2003.) Epiikka eli proosa on kirjallisuutta, joka ei ole järjestetty säkeisiin, eikä noudata runomittaa tai ole sidottu säännölliseen rytmikkaan. (Hosiaislouma, 2003.) Draama on yleisölle esitettäväksi tarkoitettu kirjallisuudenlaji, jossa inhimillistä elämää kuvataan nykyhetkisenä toimintana dialogin ja monologin avulla (Hosiaislouma, 2003.) Tässä on yksinkertaistetusti kunkin lajin tunnuspiirteet, mutta nämä voivat sekoittua keskenään.

Jos kurkistamme freelancer-kirjoittajan kannalta muutamaa oleelliseen työllistävään tekstilajiin Aristoteleen oppien mukaisesti voisi sieltä käytännössä löytyä tällaisia tekstilajeja: lyriikan alta runoutta ja sanoittamista, proosassa erilaiset romaani ja novelli tekstit sekä draamassa näytelmä-, elokuva-, kuunnelma- ja tv-ohjelmakäsikirjoitukset. Näissä keskitytään fiktiivisiin teksteihin ja ulos jäävät faktatekstit kuten erilaiset lehtitekstit, tietokirjallisuuden ja esseet. Joitakin yllä mainituista tekstilajeista freelancer-kirjoittajan on hyvä hallita oman työllistymisensä kannalta sekä siksi, että oma osaaminen kirjoittajana kehittyy sen myötä, miten hyvin kirjoittajalla on eri tekstilajit hallussa. Kirjoittamistaan voi kehittää paitsi kirjoittamalla myös tutustumalla lukemalla tai muuten seuraten eri tekstilajien esitysmuotoihin.

4 HAASTATTELUT

Tässä luvussa päästään opinnäytetyöni pihviosioon. Jos nyt kuvitellaan työnkulun, freelanceriuden ja genrejaotteluiden olleen opinnäytetyöhampurilaiseni sämpylät ja juusto, on sen proteiinisisältöinen pihvi kokemusasiantuntijahaastatteluissa. Haastattelujen läpikäynnin aloitan avaamalla sitä, mitä päämääriä haastatteluilla oli sekä kerron, keitä haastattelin ja miten toteutin haastattelut.

Haastateltavaksi halusin freelancer-kirjoittajia, joiden työnkuva koostuu pääasiassa kirjoittamisesta ja voimme haastattelussa keskittyä pelkkään kirjoittamis sisältöön heidän työssään. Kaikkien haastateltavien tekemisessä painottuu vahvasti lastenkulttuuri, tämä ei ole oleellista haastattelujen osalta, mutta päädyin tähän rajaukseen siitä syystä, että lapsille kirjoittaminen kiinnostaa minua erityisesti ja näin pääsin haastatteluissa keskustelemaan itselleni tärkeästä aiheesta. En usko, että tällä seikalla on vaikutusta siihen, miten näitä kirjoittajien kokemuksia voisi käyttää muussakin kirjoittamisessa, mutta haastatteluja tehdessä pohdin kyllä sitä mahdollistaako lapsille kirjoittaminen suuremman tekstilajien välillä liikkumisen. Haastatteluissa nimittäin nousi esille se seikka, että esimerkiksi lastenohjelmia kirjoittaessa kirjoittajan on jo lähtökohtaisesti oltava valmiimpi hallitsemaan eri genrejä. Toisaalta kirjoitusprosessia helpottavana tekijänä nähtiin se, että kohderyhmä pysyy aina samana, jonka takia tietty sama ajatusmaailma on mahdollista ylläpitää läpi työpäivän, vaikka tekstit vaihtuvatkin. Osa haastateltavista kirjoitti kuitenkin myös muille kohderyhmille kuin lapsille.

Itse en ajattele lasten ja nuorten ohjelmia yhtenä genrenä. Vaan enemmänkin niin että se on se kohderyhmä, jolle tehdään. Sen sisällä on sitten tosi monta eri genreä mihin voi asioita tehdä, mikä on ollut mielekästä. Olen saanut monipuolisesti tehdä tässä vuosien varrella. (Mäkipää 2022).

Kyllähän me molemmat tiedetään sellaisia kollegoita, jotka tuntuu voivan keskittyä ehkä vain yhteen pitkänelokuvan käsikirjoitukseen kerrallaan, mutta sieltä sitten paljastuu kun pintaa rapsuttaa että itseasiassa he tekee opetustöitä tai mainoksia tai jotain ihan muuta kirjoittamista, että

vaan se käsikirjoittamisen sara on ainoa sara missä he todellisuudessa keskittyy vain yhteen projektiin kerralla. Olen huomannut, että tämä multipasking itseasiassa sopii minulle tosi hyvin työmetodina. Klisee mutta totta, tekemällä oppii ja mitä enemmän tekee, sitä enemmän oppii. (Sipola 2022).

Edeltävän Oskari Sipolan ajatuksen kautta haluan palata vielä uudelleen ennen haastattelutuloksiin menemistä lauseeseen ”Kirjoittaminen tukee kirjoittamista”. Tämä toteutuu mielestäni sekä Sipolan kuvailemassa tilanteessa, jossa kaikki kirjoitettavat tekstit ovat käsikirjoituksia, että myös kuvailtujen kollegoiden kirjoitustyötilanteissa. Huomasin myös haastateltavien tekevän tällaista omien arvonsa mukaista hyvin sisäsyntyistä kirjoittamiensa tekstien jaottelua. Freelancer-kirjoittaja saattaakin ajatella kirjoittavansa vain yhtä tekstiä, vaikka todellisuudessa työnalla on useampia eri tekstejä. Yleisin jako tässä lienee seuraavanlainen: on työnantajalle tehdyt työt sekä puhtaasti omista lähtökohdista kirjoitettavat tekstit. Jälkimmäisissä taloudellinen riski julkaisemattomaksi jääneen tekstin eteen tehdystä työstä kannetaan itse. Tällaiseen jakoon saattoi vaikuttaa se, että kaikki haastateltavat olivat kirjailijoita. Mielenkiintoista on, että kirjan kirjoittamisessa oman tekstin asema tuntui säilyvän siitäkin huolimatta, että kirjalla oli kustantajan tilaus. Oman tekstin aseman voi saavuttaa myös jokin muu tekstimuoto, sillä tällainen tekstejä keskenään arvottava jako on kirjoittajalla jossain määrin olemassa hyvin sisäsyntyisesti.

4.1 Haastateltavien taustat

Haastattelin kolmea freelancer-kirjoittajaa Heli Rantalaa, Jari Mäkipäätä ja Mari Möröä heidän keskiverto työpäivänsä työnkulusta sekä siitä, miten he kokevat eri tekstien rinnakkain kirjoittamisen tukevan ja haastavan kirjoittamistaan.

Haastateltavista kaikki olivat kirjailijoita (LIITE 2), jonka lisäksi he olivat kirjoittaneet hyvin laaja-alaisesti muun muassa televisio- ja elokuvakäsikirjoituksia, lyriikkaa, runoutta, kuunnelmia sekä erilaisia lehtitekstejä. Kaikkia näistä ei oltu kuitenkaan julkaistu. Halusin kerätä haastateltavilta omakohtaisia kokemuksia omien havaintojeni tueksi sekä niitä haastamaan. Lisäksi halusin avata eri kir-

joittajien kirjoitusrutiinien kautta sitä, millainen on hyvä työnkulku ja mistä asioista se voisi koostua. Jokaisella kirjoittajalla on tietysti omat rutiininsa, mutta halusin etsiä yhteneviä toimintamalleja, joista voi löytää omaan tekemiseensä rytmiä.

Jokainen haastateltava toimii freelancer-kirjoittajana, joskin kaikki eivät käyttäneet itsestään freelancer nimitystä. Jokaisen kohdalla kuitenkin oli niin että he työskentelevät ja ovat työskennelleet eri työnantajille ja julkaisijoille. Jokainen haastateltava oli myös julkaissut tekstejään eri medioissa vuosien varrella. He työskentelivät pääasiassa kotona.

Kannattaa opetella tuntemaan itsensä ja sen mikä on itselleen se hedelmällisin tapa työskennellä. Eri työskentelytapojen tunteminen on siis tärkeää, mutta lopullisen punnitsemisen siitä mikä tapa toimii juuri sinulle voit tehdä vain sinä itse. (Rantala 2022).

4.2 Haastattelut

Haastattelut pidettiin etähaastatteluina Teamsissa keväällä 2022, haastattelut nauhoitettiin ja litteroitiin. Haastateltavat haastateltiin erikseen. Kysymykset (LIITE 1) olin antanut ennakkoon, koska halusin niiden laajuuden takia antaa haastateltavalle mahdollisuuden perehtyä kysymyksiin ja pohtia niitä etukäteen. Haastatteluissa etenimme kysymyslistan mukaisesti, mutta vapaasti keskustellen niin että joihinkin aiheisiin saatettiin perehtyä laajemmin kuin alkuperäiset kysymykset olivat antaneet ymmärtää.

5 HAASTATTELUIDEN TULOKSET

Useiden tekstien rinnakkain kirjoittaminen nähtiin luonnollisena ja välttämättömänä osana freelancer-kirjoittajan työtä. Haastateltavien puheista kävi ilmi, että omaa työnkulkua rinnakkain kirjoittamisessa ei oltu tietoisesti juurikaan ajateltu. Työtavat olivat rakentuneet oman persoonan, vallitsevien elinolosuhteiden ja eteen tulleiden työtilaisuuksien mukaan. Jokainen haastateltava osasi kuitenkin lähteä purkamaan työnkulkuaan ja löysi vastauksia kysymyksiini vähintään pienen hakemisen jälkeen. Valinnat siitä miten oma työskentely etenee, oli tehty hyvin intuitiivisesti, joskin myös ulkopuolista apua ja esikuvia oli tarvittaessa haettu. Esiin nousi esimerkiksi pomodore-kirjoitustekniikka, jossa omaan kirjoittamiseen haetaan vauhtia italien kielisestä tomaatinmuotoisesta munakellosta nimensä saaneella kirjoitustekniikalla, joka toimii seuraavalla tavalla:

- 1) Valitse tehtävä
- 2) Sääda ajastimeen 25 minuuttia
- 3) Työskentele keskeytyksettä, kunnes ajastin soi
- 4) Kirjaa lyhyesti ylös, mitä teit
- 5) Pidä viiden minuutin tauko
- 6) Neljän tomaatin jälkeen pidä pidempi tauko (15-30 minuuttia)

(Kokonaisvaltainen kirjoittaminen, 2022.)

. Tällä tekniikalla oli haettu rutiinia omaan kirjoittamiseen etenkin freelancer-kirjoittajan uran alkutaipaleella, mutta myös silloin kun oma keskittyminen oli kaarteissa. Rutiinit olivat kehittyneet ja vahvistuneet vuosien varrella ja muuttuneet tarpeen mukaan. Freelancer-kirjoittajalle ei ole olemassa yhtä ainoaa oikeaa hyvää työnkulkua, jokaisella on omansa ja se myös elää ja kehittyy töiden ja elämänmuutosten mukana.

Darwinilla on tämä meitä kaikkia koskeva lause, että ei vahvin ja voimakkain selviä, vaan sopeutuvat selviävät. Niin se on myös kulttuurialalla. Mullakin on paljon semmoisia kirjailijakollegoita, jotka esimerkiksi teki vaan yhtä lajityyppiä hyvin taiteellisesti kunnianhimoisesti ja heistä kaikki lehtityöt ja muut oli huoraamista. He oli hirmu ehdottomia ja sitten kun tuli toimeentulovaikeuksia niin mä olen monelle kollegalle ollut

*olkapäänä, olen yrittänyt sanoa että älä ajattele tätä niin vakavasti.
(Mörö 2022.)*

Yhteen tekstilajiin jumittuminen nähtiin jopa uhkana koko ammatinharjoittamisen kannalta. Ajateltiin, että ei pidä laittaa kaikkia munia yhteen koriin tekstilajien eikä myöskään työnantajien osalta, vaan on parempi, että oma osaaminen venyy erilaisiin teksteihin ja eri työnantajille. Tämä tekee varmemmaksi työllistymisen myös epävakaampina aikoina.

Freelancerina jotenkin koko ajan on tietysti takaraivossa se, että tässä pitää tehdä myös se leipä jostain. Se kirjoittaminen ei voi olla pelkästään semmoista intohimo tekemistä, harrastelua tai semmoista jotain kivaa puuhastelua. Jotain ”kirjoitanpa nyt tämmöisen, kun tuli mieleen hauska idea”. Aika useinhan se kuitenkin on selkeästi työtä, niinäkin päivinä kun ei yhtään nappaa on asioitten mentävä eteenpäin. (Mäkipää 2022.)

Tietty määrä tekstiä on vain tuotettava aika ajoin, jos meinaa kirjoittamisella itsensä työllistää. Välillä se tekee kirjoittamisesta työlästä. Työnkulkutavoissa tämä näkyi niin että oman keskittymisen kiinnipitäminen kirjoittamisessa saattaa olla ajoittain haastavaa. Kirjoittaja ei siis tule saavuttamaan koskaan tilannetta, jossa kirjoittaminen on vain ja ainoastaan helppoa ja hauskaa. Kokemus ja sen tuomat opit nopeuttavat omaa tekstiin kiinni pääsemistä.

5.1 Työnkulku

Kävimme läpi jokaisen haastateltavan perustyöpäivän rytmin, mutta isona yhdistävänä tekijänä nousi esille myös se, että elämäntilanne vaikuttaa työnkulkuun suuresti. Muutosta kirjoitusrutiineissa on siis tapahtunut ja tulee oletettavasti tapahtumaan läpi elämän, kun elämäntilanteet vaihtelevat. Muutoksen jälkeen ja aikana rutiinit täytyy hakea uudelleen, mutta vuosien kokemus itsestään kirjoittajana auttaa tässä siirtymässä, kun voi pohjata aiempiin kirjoitusrutiineihinsa. Vaikuttavia tekijöitä ovat kaikki elämään kuuluvat muutokset ja kriisit.

Mulla on aika semmoinen voisi sanoa virkamiesmäinen lähestymistapa tähän kirjoittamiseen, johtuen ehkä siitä, että meillä on perheessä kaksi

lasta, eskari-ikäinen ja tokaluokkalainen. Tavallaan se perheen arki jo suoraan määrittelee sitä miten se oma työpäivä menee. (Mäkipää 2022.)

Olen varmaan sen ikäinen, että kun jälkikasvu on jo maailmalla, voin käyttää aikani ihan miten huvittaa. Kyllähän mä silloin kun olin nuori äiti kirjoitin lähinnä öisin, koska mä olin kotiäitinä pitkään. Mutta tässä elämäntilanteessa, että saan tehdä ihan mitä minua huvittaa. Vanhemmat ei ole enää elossa, sekin oli oma aikansa kun niiden kanssa on täytynyt se viimeinen vaihe käydä läpi. Silloin ei välttämättä jaksa ihan joka päivä kirjoittaa. (Mörö 2022.)

Elämäntilanteen lisäksi työnkulkuun vaikutti haastateltavan persoona. Rantala ja Mäkipää pitivät yllä selvästi tarkemman rytmin työpäiviä, kun taas Mörön työpäivät olivat pidempiä, mutta sisälsivät enemmän vapaata itsevalintaista tauottamista ja erilaista tekemistä. Mörö painotti, että elämäntilanne mahdollisti nykyiset avoimemmat työpäivät. Koska työnkulku on henkilökohtainen ja elämäntilanne sidonnainen, se muuttuu elämäntilanteiden ja projektien mukaan. Siksi onkin tärkeää tutustua siihen, mitkä työtavat toimivat parhaiten. Mallia voi kuitenkin ottaa muilta ja kokeilla soveltuvatko ne itselle.

Opettele tuntemaan itsesi ja sitä kautta se itselle kaikkein paras ja hedelmällisin tapa työskennellä. Minulle on esimerkiksi tärkeää, että on suhtkoht tasaista ja elämä on suhteellisen turvallista ja että elämä ei ole hektistä, silloin luovuuskin pulppuaa. Kun taas joku voi kaivatakin että on paljon kaikenlaista meneillään ja vähän kriisiä pukkaa. Opettele tuntemaan itsesi ja tee sen pohjalta valintoja elämässä mikä mahdollistaa sen että luovuus pääsee kukoistamaan. (Rantala 2022.)

Kirjoittaminen koostuu monenlaisista vaihtuvista osatekijöistä, teknisesti näitä ovat kirjoittajan työpäivän rakenne sekä tekstien sisäiset eri vaiheet. Tekstien vaiheet luonnollisesti vaihtelevat, mutta työpäivän rutiineilla työnkulkuun voi hakea jatkuvuutta. Itse pidän tiukoista rutiineista, jotka jakavat kirjoittamisen ja vapaaajan niin selkeästi kuin se vain on mahdollista. Kaikki kuitenkin lähtee ideasta.

Niin ihana kuin ideointivaihe onkin, se on helposti se raskain vaihe, koska ideoinnille on vaikea laittaa selkeitä rajoja. Uutta ideaa työstäessä kirjoittaja huomaa helposti olevansa ”töissä” kesken elokuvan, iltakävelyn ja mikä pahinta silloin kun pitäisi olla nukkumassa. Minulle nukkumaanmeno aika on petollisin ideoinnin aika mutta samalla se antoisin. Tiedän tämän ja annan sen itselleni toisinaan anteeksi ja palkitsen itseni tällaisina aikoina mahdollisuuksien mukaan pidemmällä aamuunilla. Haastateltavista Rantala kertoi, että ei käytä herätyskelloa ollenkaan vaan hänelle on tärkeää herätä oman rytmensä mukaisesti.

Se on ehkä kaikkein raskain vaihe, kun on joku uusi idea. Silloin käy ylikierroksilla ja koko ajan kirjoittaa jotain ylös ja koko ajan haalii jotain uutta tietoa jostain. Se on uuvuttavaa, vaikka se näyttää siltä et mä en tee mitään. Sanoin mun miehen pojalle joskus sohvalla maatessa että mä teen tässä töitä. Ja niin minä teinkin. Vaikkei se siltä ehkä näyttänyt. (Rantala 2022.)

Oman työnkulkunsa tarkkailu kannattaa muun muassa sen takia että oppii tunnistamaan, milloin on töissä ja milloin vapaalla. Kirjoittaminen ei tapahdu vain näppäimistöllä vaan on alitajunnankin valtaava prosessi, josta ei oteta niin vain lomaa. Kokeneenkin kirjoittajan on välillä vaikea hahmottaa, mikä on työaika ja mikä ei. En usko, että kirjoittamistyötä voi täysin puhtaasti tehdäkin vain toimitoikoihin, mutta oman jaksamisen kannalta omaa työskentelyään on hyvä tarkkailla ja oppia tulkitsemaan. Joskus yksinkertaisesti tarvitsee maata sohvalla ja se on töiden tekemistä vaikkei se siltä näyttäisikään.

Ideoinnin jälkeen seuraa tekstin läpikirjoittaminen, jossa tärkeää on olla itselleen armollinen. Heti ei tarvitse tuottaa valmista tekstiä, tärkeää on kirjoittaa koko ajatus kertaalleen läpi. Tämä vaihe voi olla monelle aloittavalle kirjoittajalle vaikein vaihe, ideoinnin ihanuus jää taakse ja edessä on istumalihaksia kuluttava vaihe. Hyväkään idea ei ole muuta kuin toteutumatta jäävä ajatus ilman tätä vaihetta, jossa idea kirjoitetaan ylös ja kirjoittajalle paljastuu sen ongelmakohdat. Ongelmakohtia päästään sitten kirjoitusprosessin aikana ratkomaan.

Kirjoita se ensimmäinen version läpi, ei todellakaan tarvitse saada aikaan täydellistä tekstiä. Täytyy kestää sitä epätäydellisyyttä ja keskeneräisyyttä ja suoltaa se vaan läpi kerran. (Rantala 2022.)

Jos tässä kirjoitusvaiheessa yrittää heti liian valmista tekstiä on vaarana se, että ei saa tekstiä valmiiksi ollenkaan. Liian korkealle asetettu rima saa kirjoittajan jättämään projektin, ja teksti jää syntymättä. Jokainen teksti vaati kuitenkin hiomiskertoja, joita pääsee tekemään vasta kun on tekstiä, jota hioa. Liian aikainen hiomisen aloittaminen voi myös olla vaarana, jos on olemassa kynnys näyttää keskeneräistä tekstiä tai sietää itse keskeneräisen tekstin kanssa työskentelyä. Rantala jättää omat tekstinsä hautumaan joksikin aikaa tässä kirjoitusvaiheessa. Aina hautumaan jättäminen ei ole mahdollista aikataulujen takia, mutta kuulosti itsestäni kokeilemisen arvoiselta kirjoittamiskonstilta. Hautumaan jätettyyn tekstiin saa etäisyyttä ja seuraava kirjoituskerta voi helpottua. Koen kuitenkin, että liian pitkäksi venyvä hautuminen voi etäännyttää tekstistä liiaksi. Tällaisen huomion tein omalla kohdallani lopputyökäsikirjoitusten takia sivuun jääneen kirja-projektini kohdalla. Oli kuitenkin virkistävä ajatus, että syrjään jäänyt teksti ei olutkaan unohdettu vaan sen annettiin hautua ja kehittyä omassa rauhassaan. Tauon ottaminen ei ollut tekstin välttelyä vaan tarpeellinen osa kirjoitusprosessia. Mikä sopiva aikaraja hautumiselle sitten on, lienee henkilökohtaista ja aukeaa kirjoittajalle kokeilujen kautta.

Olen sitä mieltä, että omaan kirjoittamiseensa kannattaa suhtautua armollisesti. Työskentely on kivuttomampaa, kun ei vaadi ja taistele koko ajan itseään vastaan. Toki kirjoittaessa täytyy vaatia itseltään välillä esimerkiksi deadlineissa pysymistä ja ylipäätään sitä, että valmista tekstiä syntyy, mutta ei kannata vaatia mahdottomia ja mahdottomassa aikataulussa. Freelancer-kirjoittajana työskentelee usein yksin ja onhan se kiva, jos se ainoa työkaveri on edes siedettävä, mutta suosittelisin että se on paras ystäväsi. Pohdimme armollisuutta myös Rantalan kanssa haastattelussa.

Toi armollisuus on hyvä. Se liittyy vähän siihen itsensä tuntemiseen, että on itselleen armollinen eikä vertaile muihin. Vaikka joku kirjoittaisi kahdeksan

tuntia putkeen tietokoneella niin sitten se on vaan sen tapa tehdä sitä hommaa. Vertailu ei ole hyvä, mutta sitten taas semmoinen hyvä kadehtiminen voi olla ihan hyvä. (Rantala 2022.)

Hyvänä kadehtimisena Rantala nosti esille toisten työkäytäntöjen kuuntelemisen ja niiden omaan käyttöön valjastamisen, jos sieltä löytää jotain sellaista mikä tuntuu toimivan itsellä. Rantala kertoiikin esimerkin, jossa kadehti kirjoittajakaveriaan, joka oli käynyt Oriveden Opiston kurssilla. Rantala oli mennyt esimerkin innostamana itsekin myöhemmin kurssille. Hyvä kadehtiminen muuttuu siis konkreettisiksi teoiksi omassa työskentelyssä. Tämä kannattaa muistaa myös tekstin versioita ja editointia tehdessä. Ei ole yhtä oikeaa tapaa päästä loppuun. Versioita voi olla vaihtelevia määriä ja se paljonko koneen ääressä istuu valmiin tekstin saavuttamiseksi, vaihtelee kirjoittajien välillä, mutta myös saman kirjoittajan eri tekstien välillä.

Ehkä ennätys on kolmekymmentäkuusi tuntia putkeen ilman unta, mutta en suosittelen sitä kyllä kenellekään. Se on ihan hulluutta, mutta joskus ollut vaan niin innostunut ja ei saa aivoja pois päältä. Tietää että tämä on harvinaista ja ei saa valittaa koska tämä kun menee pois mä en pääse enää tälle samalle kanavalle. Mä olen joskus mennyt sinne ihan ääri rajoille ja jälki voi olla hyvin kaunista ja komeeta, mutta ei aina välttämättä ole. Koska arvostelukyky voi kadota kun olet polttanut itsesi piippuun. Se semmoinen kahdenkymmenenviiden sivun kirjoittaminen ihan peräperää on kovaa työtä. Onhan se varmaan jonkinäköistä maanista menoa. (Mörö 2022.)

Joskus se itselle toimivin työnkulku voi näyttää ulkopuolisen silmin silkalta hulluudelta. Omaan intuitioon kannattaa kuitenkin luottaa ja kuunnella omaa kehoaan. Jonkinlainen toistettavuus työnkulussa auttaa kuitenkin aikatauluissa pysymistä ja itseensä kirjoittajana tutustumista.

Toimivan työnkulun avaimena toimivat rutiinit, jotka rytmittävät työskentelyä niin että kirjoittamiseen pääsee helpommin käsiksi, eikä taukoja projektista toiseen siirryttäessä synny niin helposti. Toistuvat samanlaiset työpäivät luovat muotin, jonka sisällä on vapaus luoda uutta. Rutiinit ovat henkilökohtaisia, mutta haasta-

teltävien rutiinit muistuttivat kuitenkin tietyiltä osin toisiaan. Haastateltavien työ-
rutiineissa yhteistä oli se, että toimeen tartutaan heti aamusta, näin työt on saatu
pois alta heti päivän alussa eivätkä ne roiku koko päivää odottamassa. Työ-
ajoissa näkyy oma elämänrytmi, mutta vaikka olisi enemmän niin sanotusti iltaih-
minen ja työt tuppaisivat jäämään loppupäivään kannattaa miettiä, onko tässä
kyse siitä, että haluaa työskennellä iltaisin vai onko kyseessä vain tekosyy työn-
tää tekemättömiä tehtäviä myöhemmäs ja myöhemmäs.

*Minä olen enemmän semmoinen aamuihminen, että mitä aikaisemmin
pääsen siihen päivän varsinaiseen työhön käsiksi niin sen parempi. Mitä
pidempään mulla venyy, jos mä rupeen aamulla vastailemaan sähköpos-
teihin tai hoitaa jotain pikkuasioita niin mulla se paras terä jotenkin katoaa
siitä päivästä heti. (Mäkipää 2022.)*

*Tää menee vähän vuodenaikojen mukaan, kun on kasvukausi alkamassa
ja kylvöhommat päällä, niin silloinhan minä olen todella paljon tuolla ul-
kona. Mä käyn syömässä ja nukuinkin tuolla aitassa. Mä oon hyvin paljon
luonnon ehdoilla ja valon ehdoilla.. (Mörö 2022.)*

*Toisaalta vaikka rutiininomaisuus on tärkeätä, semmoinen säännöllisyys
ja kurinalaisuus, niin sitten myös se, että luottaa omaan intuitioonsa. Mi-
nulla oli yksi teksti, mitä mä kirjoitin ja se vaati mun mielestä, että kirjoitin
vaan pimeällä aikaa. Se oli syksyä ja mä aloin kirjoittaa sitä joskus neljän
jälkeen ja kirjoitin sitä sitten iltaisin. Koska se teksti vaati sitä. (Rantala
2022.)*

Rantalan ja Mäkipään työnkulun rutiinit muistuttivat omiani. Niissä oli selkeä päi-
vittäinen rytmi ja tauko keskellä päivää. Kummatkin aloittivat kirjoittamisen heti
aamusta ja päivään kuului selkeä lounastauko, jonka tehtävänä oli rytmittää kir-
joittamista niin että sen jälkeen iltapäiväksi vaihdettiin toiseen projektiin. Iltapäi-
vän projekti haluttiin pitää aamupäivän projektia kevyempänä. Lounaan yhtey-
dessä oli mahdollisuuksien mukaan jotain kevyttä liikuntaa, joka toi vaihtelua
koko päivän istumiseen. Tämä on tärkeä asia, sillä kirjoittajan kirjoituskone on
koko keho ja siitä on syytä pitää huolta ja ottaa se siksi huomioon myös työnkul-

kuaan miettiessä. Mörön rytmi oli muista haastateltavista siinä mielessä poikkeava, että kirjoittaminen kulki vuodenaikojen vaihtelun mukaan ja välillä puutarhatyöt ajoivat kirjoittamisen ohi. Tosin puutarhatyöt linkittyvät vahvasti Mörön kirjoittamiseen, koska hän kirjoittaa garden writingia, jolla tarkoitetaan puutarhakirjallisuuden kirjoittamista. Mietin myös, että voi olla mahdollista, että vuodenaikojen vaihtelut vaikuttavat muidenkin kirjoittajien työnkulkuun, mutta tätä ei tiedosteta. Koska Möröllä vuosikymmenten kokemus kirjoittamisesta, hän on ehtinyt tutkia asiaa tarkemmin ja lisäksi kirjoittaminen linkittyy garden writingin kautta luontoon todella selkeästi ja saa ehkä tiedostamaan tämän paremmin. Omalla huomattavasti lyhyemmällä kirjoittajakokemuksella en uskalla sanoa vuodenaikojen vaikutuksesta omassa kirjoittamisessani, mutta aion tarkkailla tätä omassa työskentelyssäni jatkossa.

Oli kuitenkin ilmeistä, että vaikka yhteen tiettyyn rytmiin pyrittiin tämän ylläpitäminen erilaisten työtehtävien ja tekstivaiheiden vaihdellessa oli käytännössä mahdotonta. Aina tulee jotain, joka muuttaa kuviota niin ettei kaikki mene kuin on suunniteltu. Freelancer-kirjoittajan työnkuva koostuukin erilaisista ihanteista, joita tavoitellaan, mutta totuus on, että näitä ei kukaan pysty pitämään koko aikaa yllä ja se on vain siedettävä. Luulisi, että on rankkaa aina aloittaa alusta ja yrittää kasata itsensä kirjoittajana ja saada tekeillä olevat tekstit ajoissa kasaan. Kirjoittajan työnkulku onkin tietyllä tavalla kaatumisen ja aina uudelleen pystyyn nousemisen opettelua. Se voi tuntua turhauttavalta sen suhteen, että eikö tästä koskaan opi pois, mutta lohdullista on, että kokemus tuo paremman kyvyn korjata omaa työskentelyään.

Häiriötekijöitä kirjoittamiselle voivat olla erilaiset kirjoittamisen katkaisevat viestitetyt toimeksiantajien kanssa, sosiaalisen median houkutukset ja oikeastaan ihan mikä vaan muu tekeminen tai ulkoinen ärsyke. Sosiaalisesta mediasta on kuitenkin mainittava se, miten houkuttelevasti se on usein tarjolla itse työvälaineessä tietokoneessa. Tässä voi auttaa itseään sulkemalla netin, jos sitä ei tarvitse työskentelyssään. Myös puhelimen jättäminen jonnekin kauemmas voi auttaa. Keskustellessamme sosiaalisen median vaikutuksista Mäkipään antoikin ohjeen ”Lähde pois sosiaalisesta mediasta!”. Allekirjoitan ohjeen, sillä en itsekään kuulu esimerkiksi Instagramiin tai Facebookiin. Tavallaan olen siis jäävi kommentoimaan tätä aihetta, koska en ole kokemusasiantuntija siitä, kuinka paljon se vie

aikaa kirjoittamisesta, mutta sanon että varmasti liikaa. Mäkipää antoi kuitenkin ohjeen myös niille, jotka eivät ole valmiita lähtemään sosiaalisesta mediasta. Itsensä kanssa voi sopia aikarajan, esimerkiksi 15 minuuttia, jolloin selailee puhelinta vapaasti. Kun aika tulee täyteen, puhelin tai selain kiinni ja keskitytään kirjoittamiseen. Toki tämä on helpommin sanottu kuin tehty, mutta tämän kaltaisilla sopimuksilla itsensä kanssa tulee ehkä helpommin tiedostaneeksi paljonko se netin selailu syö omaa työskentelyä.

Tulee väkisin niitä semmoisia päiviä, että kaikki asiat vaan risteilee keskenään ja sille vaan ei oikeesti voi mitään, jos kaikki vaatii jotain yhteydenpitoa ja huomioon sillä hetkellä. Se on jotenkin yritettävä selata välissä (sähköposteja yms.) mutta kyllähän se paljon hankalampaa on. (Mäkipää 2022.)

Sitten taas on semmoisia päiviä, että mä en tietoisesti ota mitään ulkoa päin tulevaa, en halua edes vastata puhelimeen. Sit mä keskityn omaan kirjoittamiseen ihan täydellisesti. Mä tarvitsen semmoisia hyvin vaihtelevia päiviä, että ei ole kahta peräkkäistä samanlaista päivää. (Mörö 2022.)

Freelancer-kirjoittajan työnkulku koostuu ikään kuin aina samoista palikoista, mutta niistä rakentuu joka kerta erilainen lopputulos. Palikat ovat erilaisia rutiineita joilla voi yrittää hallita kaaosta, jota ei kuitenkaan pysty hallitsemaan. Oma intuitio kertoo harjaantumisen kautta, mikä on itselle sekä kulloisellekin tekstille se paras tapa työskennellä. Joskus tarvitsee toimia sotilaallisella aikatauluttamisella kuukausien ajan, toisinaan haahuilla vapaammin ja kirjoittaa teksti vauhdilla juuri ennen deadlinea ja se on se, mikä toimii parhaiten sillä kerralla. Keskeisiä rutiinipalikoita, joista työpäivät muodostuvat ovat tietty paikka, missä kirjoitat. Monelle se on työhuone, joka voi olla kodin yhteydessä. Selkeyttä työn ja vapaa-ajan välille voi luoda sillä, että kirjoittaminen tapahtuu paikassa, jota ei käytetä vapaa-ajalla. Tämä on mahdollisuuksien mukaan joko oma työhuone tai vaikka vaan kirjoituspöytä, jonka olemassaolo unohdetaan, kun ei tehdä töitä. Perustaa hyvälle työnkululle luodaan myös huolehtimalla siitä, että kirjoittaja saa tarpeeksi unta ja ruokaa. Perusasiat pitää olla kunnossa.

Sekaan sopii kuitenkin hankaliakin palikoita eli häiriötekijöitä, jotka junnaavat sujuvaa kirjoittamista vastaan. Houkutteleva oheistoiminta voi olla esteenä, mutta toisaalta toimia joskus innoittajana tekstille. Hankalaa on erottaa, milloin muu tekeminen on avuksi, kun sama tekeminen voi myös jossain toisessa tekstin tekemisen vaiheessa olla hidastava tekijä. Suosittelisin raadollista rehellisyyttä. Kannattaa miettiä tekeekö jotain muuta vältelläkseen kirjoittamista vai eteneekö teksti oheistekemisen avulla.

Itse olen suuri kädentaitojen ystävä, haluan ylläpitää niitä ja joka päivä teen jotain käsilläni: ompelen, kudon tai teen linnunpönttöjä hulluna. Se antaa luovuuteen virtaa. Ja sitten on muotoja, värejä ja tuoksujakin, niitä ei ole koskaan kirjaimissa, että se tavallaan laajentaa vähäsen aistimaailman kauttakkin sitä ihmisen paikkaa. Kun meillä on kuitenkin vaan ne alle 30 kirjainta ja välimerkit niin niistä ei ihan samaa vaihtelua saa. Kiva vuorotella, välillä tehdä jotakin semmoista missä on toisenlaisia rakenteita ja ehkä jotain muoto oivalluksia löytää jonkun semmoisen materiaalin kautta. (Mörö 2022.)

Rutiinien löytämiseen saa antaa aikaa. Deadlineista kiinni pitäminen on freelancer-kirjoittajalle tärkeää ihan jo jatkossa työllistymisen kannalta. Se, miten niistä pidetään kiinni vaihtelee, projektikohtaisesti. Joskus tulee vastaan hankalampia projekteja ja edessä saattaa olla raskas kirjoitusmaraton. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että tilanne olisi menetetty, seuraavaan kirjoitusprojektiin lähdetään entistä viisaampana ja työnkulku on kehittänyt tekemisen ja kokeilun kautta. Tästä opinnäytetyöstä saa myös muutamia niksejä, joilla välttää seuraava kirjoitusmaratonin. Deadlinen merkitseminen kalenteriin aiemmaksi kuin se vaatisi voi toimia pelastavana tekijänä kirjoitusprosessissa, jos aikataulutuksessa on tapahtunut jokin odottamaton este. Tämä "vara-aika" toimii puskurina oman tekemisen ja deadlinen välillä.

5.2 Tekstilajit

Keskustellessani haastateltavien kanssa siitä, onko heidän helppo tietää missä muodossa jokin teksti tulisi kirjoittaa, oli vastauksissa hajontaa. Rantala kuitenkin kertoi mielenkiintoisen esimerkin siitä, miten tarina saattaa etsiä pitkäänkin sitä, oikeaa muotoaan. Rantala oli kirjoittanut teostaan *Murtautuja Mauri* (2021) aluksi

lorukirjana. Rantala sai tekstistä kustantamoista hyvää palautetta, mutta teksti jäi julkaisematta. Sitten Rantala kirjoitti lorujen pohjalta kuvakirjakäsikirjoituksen, jolla osallistui kuvakirjakilpailuun. Siitäkään ei seurannut mitään, kunnes Rantala tarjosi teosta kustantajalleen ja nämä päättivät julkaista teoksen. Tarinan ideasta julkaistuksi tekstiksi kului noin kymmenen vuotta.

Siihen löytyi hyvä kuvittaja ja nyt se on löytänyt oman muotonsa kaikkien näiden vuosien ja vaiheiden jälkeen. Siitä on tullut tosi hyvää palautetta kaikenikäisiltä lukijoilta ja se oli Runeberg Junior palkinto ehdokkaanakin, että ei kannata lannistua helposti. (Rantala 2022.)

Monen tekstilajin hallitsemisesta voikin olla omassa kirjoittamisessaan se hyöty, että löytää tarinalleen oikeat lukijat. Kun tekee erilaisia tekstilajeja yhtä aikaa, uskaltaa niitä myös vaihdella samojen tekstien sisällä ja löytää näin tarinalle sen sille oikean muodon. Ei kannata hakata väkisin päätä seinään vaan yrittää löytää tarinalle tai edes osalle siitä oikea väylä.

Eri tekstilajien jatkuvasta harjoittamisesta seuraa myös se, että taidot eivät pääse ruostumaan. Genret sekoittuvat keskenään ja vaikka kirjoittaisikin vain yhtä tekstilajia on siitä hyötyä, että hallitsee piirteitä muistakin. Kirjoittamista opitaan kuten kaikkea muutakin: tekemällä ja katsomalla miten muut tekevät, eli tässä tapauksessa kirjoittamalla ja lukemalla. Kaikki luettu ja kirjoitettu kehittää kirjoitus taitoa. Koska tekstilajit sekoittuvat keskenään, tuo eri genrejen hallinta monipuolisuutta tuotettuihin teksteihin. Haastateltavat kertoivat käyttäneensä esimerkiksi romaania kirjoittaessa hyödykseen dialogiosaamista käsikirjoituspuolelta sekä synopsisen kaltaisia rakenteita romaanin keskellä. Tällaista kirjoittaessa tehtyä kokeilua oli käytetty hyväksi ja samalla löydetty toisesta tekstilajista innoitusta kirjoitettavaan muotoon. Alun perin perinteinen proosaromaani oli esimerkiksi muuttunut säeromaani muotoon.

Puolisoni kanssa puhuin ja hän oli meidän lapsille lukenut, jotain mun kirjoittamaa kirjaa ja sitten sanoi että oletko huomannut että aika usein aloitat luvun jollain tällaisella ”lähikuvalla”. Mietittiin että joo kyllä ja se tulee tv- ja elokuvakerronnasta, että ei aloita suoraan paljastamalla kaiken vaan lähtee jostain vähän pienemmästä ja avaa siitä. (Mäkipää 2022.)

Osa tekstilajien välisestä hakemisesta tapahtuu tietoisesti, osa tiedostamatta. Joskus ulkopuolisen voikin olla helpompaa kertoa, mikä omassa tekstissä on saanut innoitusta jostain toisesta työskentelystä. Eri tekstilajien hallitsemisella on, joka tapauksessa rikastava vaikutus kirjoittamiseen tiedosti sen tai ei.

5.3 Eri tekstilajien rinnakkain kirjoittaminen

Haastateltavat kokivat eri tekstilajien rinnakkain kirjoittamisen luontevana osana tekemistään, eivätkä olleet juuri miettineet, mitä etuja tai haittoja siitä omassa kirjoittamisessa on. Haastattelun myötä hyötyjä kuitenkin löytyi helposti, haittoja sen sijaan ei juurikaan nimetty. Joitain haittavaikutuksia pohdittiin mutta yksiselitteisesti vain haittana nähtyjä puolia rinnakkain kirjoittamisesta ei löytynyt. Rantala kuitenkin nosti esille, että toiset saattavat halutakin kirjoittaa vain yhtä tekstiä ja olen tästä samaa mieltä. Haastatteluun oli valittu henkilöitä, jotka kirjoittavat useita tekstejä yhtä aikaa ja heillä on tästä vuosien kokemus. Heille usean tekstin rinnakkain kirjoittaminen on ollut ja kokemuksen kautta myös tullut luontevaksi. Rinnakkain tekstien kirjoittaminen on kuitenkin samalla tavalla henkilökohtainen kirjoittajan ominaisuus kuin kaikki kirjoittamisessa. Taitoa voi kuitenkin kehittää ja haastateltavilta löytyi erilaisia käytänteitä ja huomioita omasta kirjoitusprosessistaan.

Ajattelumaailmassa: ”Ihminen ei tee yhtä aikaa montaa luovaa työtä. Että sitten ollaan Alepan kassalla, jotta voidaan kirjoittaa sitä omaa mestariteosta. Palkka otetaan jostain muualta semmoisesta työstä, joka ei kuluta sitä luovaa reserviä.” Ja voi olla että tietyllä tavalla se että luovalla työllä rahoitat toista luovaa työtä on kuluttavaa, mutta koen itse sen myös rikastavana. (Harno, 2022.)

Eri tekstien välillä työskentely koettiin positiivisena ja tekemistä monella tavalla rikastavana. Kirjoittajalle muodostuu teksteihinsä kirjoitusvaiheessa erilaisia suhteita. Joskus tekstien työstäminen on helppoa, mutta toisinaan tekstit ovat vaivalloisempia eteenpäin vietäviä. En ihmettele, että olen kuullut kirjoittamista ja tekstejä verrattavan useampaan otteeseen lapsiin. Tämä retoriikka näkyy myös esimerkiksi sanassa esikoisteos, sekä siinä, miten kirjoittajat puhuvat teksteistään.

Kahden erityyppisen tekstin eteenpäin vieminen rinnakkain voikin tuoda kirjoittajalle vaihtelua tekstikokemuksissa.

Yleensä se menee niin, että jompikumpi teksteistä tuntuu vähän helpommalta ja kevyemmältä, jätän yleensä sen sinne iltapäivälle. Niin että sitten on jotain helpompaa lopuksi tulossa. Se myös palkitsee. (Rantala 2022.)

Itseään voi siis motivoida erilaisten tekstien yhtä aikaa kirjoittamisessa niin, että tekee raskaammat työt ensin alta pois ja se mukavampikirjoittaminen odottelee myöhemmin. Toisaalta kevyemmällä tekstillä saattaa olla helpompi käynnistellä omaa kirjoittamistaan ja kun on saanut itsensä huijattua kepeällä tekstillä näppäimistön ääreen ei raskaampaankaan tekstiin tarttumisen ole enää niin työlästä. Joka tapauksessa erilaiset tekstit tukevat toistensa kirjoittamista.

Kielihän niitä kaikkia yhdistää ja oma tyyli, mutta onhan ne aika kaukana toisistaan, joku lehtijuttu tai romaani tai lastenkirja. Mä oon kouluttanut aivoni aina palvelemaan kutakin muotoa. Muistan miten aloitin nuorena, miten mahdotonta oli ajatella, että mä teen kokonaisen kirjan. Kuitenkin siinä on niin paljon merkkejä ja pituutta. Sitten kun rupesin ymmärtämään rakenteista jotakin ja tajusi miten romaanit rakennetaan. Nyt tuntuu ettei oikeastaan mikään vaikuta kauhean mahdottomalta loppujen lopuksi kun vaan ottaa selvää. (Mörö 2022.)

Kirjoittaminen tukee siinäkin mielessä kirjoittamista, että aloittamalla kirjoittamaan oppii muotoa ja rakennetta. Kuten Mörö kertoi alkaa mahdotonkin tuntua mahdolliselta, kun harjoittelee pikkuhiljaa. Ensimmäisenä tekstinä kokonainen romaani on varmasti työläs, mutta jos rinnalla harjoittaa kirjoittamista muissakin muodoissa saa kirjoittamistaan kehitettyä ja pitempikin teksti alkaa luonnistua.

Useiden tekstien yhtä aikaa olemassaolossa koettiin myös kepeänä puolena se, että oli niitä tekstejä, joihin ei tarvinnut suhtautua niin vakavasti. Pöytälaatikosta löytyy jotain mitä ei ole välttämättä näytetty vielä kenellekään. Ne tekstit ovat niitä, joissa saa harjoittaa omaa kirjoittamistaan vapaammin ja leikkisämmin. Ne ovat tekstejä, jotka pitävät yllä kirjoittamisen iloa. Nämä tekstit voivat odottaa aikaansa ennen kuin niitä tarjotaan eteenpäin, mutta ne pidetään vakan alla myös siksi että

niihin saa paneutua omassa rauhassa eikä muiden asettamat deadlinet tule kiusaamaan. Muuten freelancer-kirjoittajan kalenterissa kirjoittamista suitsivat deadlinet, ja tekstien on edettävä, vaikka inspiraatio olisi hukassa. Omilla pöytälaatikossa etenevillä teksteillä voidaan ylläpitää leikkiä ja iloa omassa kirjoittamisessa.

Minusta on kiva kokeilla tehdä erilaisia tekstejä, vaikka lasten nonsense runoutta tai riimi uskonnollista tekstiä tai vapaamittaista lasten runoutta ja keksiä uusia sanoja ja etenkin hyviä kielikuvia niitähän voi käyttää kaikessa proosassa. Ne ruokkii toisiaan, koska on antanut itsensä tehdä moneenlaista. (Mörö 2022.)

Ideatasolla olevia keskeneräisiä projekteja voi kirjoittajalla olla niin paljon, että mitään numeromäärää tästä on mahdoton arvioida. Aktiivisessa kirjoitusvaiheessa olevia tekstejä sen sijaan ei voi olla liian montaa. Sain haastatteluista vahvistusta omalle kokemukselleni siitä, että kykenin kirjoittamaan kahta pidempää tekstiä sen lisäksi että oli hoidettava kirjoittamiseen liittyvät päivätyöt.

Yhtä tai kahta oon kerrallaan kirjoittanut. Kyllä sen sitten huomaa, kun on vaikka kaksikin työn alla ja sitten tulee uusi idea, jota alkaa työstää niin kyllä se vähän menee sit jo... siinä uupuu, jos on liian monta kerralla. (Rantala 2022.)

Ei ainakaan vielä ole tullut vastaan se hetki, että olisi ollut niin paljon, että mä en enää selviä näistä teksteistä. Tietysti pelastus on se, että ne aika usein saattaa olla vähän eri vaiheissa. Nyt tällä hetkellä mä kirjoitan yhtä kirjantekstiä ja sit mulla on kaksi tv-projektia, jotka on ikään kuin siinä suunnitteluvaiheessa että ne etenee vähän kevyemmin tällä hetkellä. (Mäkipää 2022.)

Möröllä oli ideoimiseen oma menetelmänsä, hänellä oli jokaiselle pidemmälle tekstillään muistikirja, johon hän keräsi asiaan liittyvää tietoa ja erilaisia inspiraatiota herättäviä sisältöjä. Tämä näytti mahdollistavan useamman päällekkäisen tekstin rinnakkain kuljettamisen. Muistikirja toimi ikään kuin ideointivaiheen venyttämisenä aktiiviseksi kirjoittamiseksi. Muistikirjat nimensä mukaisesti toimivat

muistin tukena ja konkretisoivat ideoitavaa tekstiä siinä vaiheessa missä teksti ei muutu vielä valmiiksi tekstiksi.

Kun tekee romaanitekstiä, jonka maailmaan on uppoutunut, saa keskittyä siihen niin, että pystyy oikeasti ikään kuin elämään siinä tekstin maailmassa sillä hetkellä kun sitä tekee. Sen vastaparina on taas tosi hyvä, jos pystyy iltapäivällä tekemään jotain asiapohjaista tekstiä tai muuta, joka ei vaadi sitä, että pitäisi johonkin toiseen tiettyyn maailmaan pystyä sukeltamaan heti perään. Sitten saa ikään kuin olla semmoisessa aika neutraalissa tilassa. Ehkä tällöinen yhdistelmä voisi olla hyvä. (Mäkipää 2022.)

Erilaisista tekstilajien yhdistelmistä ei löytynyt mitään tiettyä todella toimivaa yhdistelmää. Mäkipää nosti esille kaunokirjallisempien ja asiapohjaistekstien rinnakkain kirjoittamisen edut, mikä toimii uskoakseni samalla periaatteella kuin näiden omien tekstien ja työtekstien erottelun, jossa toiseen tekstiin panostaa isommin kuin toiseen. Asiatekstiin ei tarvitse uppoutua yhtä syväälle. Toisaalta olen itse kokenut, että teksti, jossa on paljon minulle uutta sisäistettävää faktaa, on aluksi raskaampi kirjoitettava. Uuden faktan sisäistämiseksi pitää kääntää päänsä siihen asentoon, että suodattaa uuden tiedon läpi, vaikka itse tekstin kirjoittaminen ei sitten vaatisikaan niin paljoa työstämistä. Uskon että tähänkin saa tekemisen kautta rutiinia, jota en vain vielä hallitse, aika sen minulle näyttää. Tärkeämmäksi kuin tekstilajiyhdistelmät koettiin se, että kirjoitettavat tekstit olisivat keskenään eri vaiheissa.

Mulle vaikuttaa enemmän se, että ne ois pikkuisen eri vaiheissa, just se että toinen on vaikka alkuvaiheessa. Luodaan ihan uutta eikä tiedetä mihin ollaan välttämättä menossa, vaikka olisikin jonkinlainen suunnitelma ja sitten toinen olisi sitten enemmän loppuvaiheessa ja hionta vaiheessa niin se on ehkä ollut itselle se kaikkein kivoin yhdistelmä. (Rantala 2022.)

Tärkein anti rinnakkain eri tekstien kirjoittamisessa on oman kirjoittajuuden kehitymisessä ja taidon ylläpitämisessä. Kirjoittaminen on kuin lihaskunnon ylläpitämistä ja sormien näppäimistöillä juoksuttaminen sekä aivojen kiusaaminen pitää taitoa yllä. Mörö kertoi omanäänänen etsimisen tärkeydestä ja sitä, että se löytyy

parhaiten kirjoittamalla. Tämä omaääni on harvalla kirjoittajalla selkeä vielä uran alkutaipaleella, rinnakkain kirjoitettavista teksteistä kannattaa siis ottaa ilo irti ja kokeilla vapaasti rajojaan eri tekstilajeissa. Omaääni kirkastuu ja mahdollisuus löytää jotain ainutlaatuista on läsnä tekstitiedostoissa kuntoillessa.

5.4 Vinkkejä kirjoittamiseen

Tämän alaluvun alle on kerättyä haastatteluista esille nousseet parhaat käytännön vinkin rinnakkain kirjoittamiseen. Moni vinkeistä oli lähinnä oman itsensä kanssa käytäviä keskusteluja siitä, miksi ja miten toimit. Kun näitä pohtii, tulee sanoittaneeksi itselleen, millainen kirjoittaja. Oma työskentely myös helpottuu kun tuntee itsensä. Tähän hyvä apu voi löytyä toisista kirjoittajista. Keskustelua erilaisista työskentelymenetelmistä kannattaa käydä. Äänen sanottuna tulee sanoittaneeksi omaa tekemistään sekä kuultua, miten toiset toimivat. Positiivisen kadehtimisen kautta voi löytää omaan tekemiseensä uusia rutiineja.

Oma neuvoni töiden suhteen on se, että kannattaa olla jossain määrin nirso. Toki aloittavalle freelancer-kirjoittajalle on tärkeää tehdä välillä sellaisiakin töitä, jotka eivät ole aivan sitä omaa kutsumusta, mutta valikoimalla ja hakemalla töitä, jotka kiinnostavat itseä varmistetaan se, että motivaatio vie tekstiä loppuun asti säilyy mahdollisimman korkeana läpi projektin. Mielekkäistä projekteista syntyy hyvä pohjavire oman työnkulkunsa ylläpitämiseen. Seuraavaksi muutaman vinkin lista oman työnkulun parantamiseksi.

Työnkulun vinkkilista:

1. Aloita työt aamulla
2. Etsi itsellesi sopivat rutiinit
3. Huolehdi tauoista ja liikunnasta
4. Lähde somesta :D
5. Anna tekstien hautua tarvittaessa
6. Ole itsellesi armollinen
7. Jätä tekstin viimeistelyyn aikaa

Kyseiseen listaan on nostettu esille asioita, jotka helpottavat yksittäisen työpäivän työskentelyä sekä työtapoja, joilla helpotat työskentelyäsi pidemmällä tähtäimellä, vaikka kaikkihan näistä lopulta auttavat siinäkin. Töiden aloittaminen aamulla varmistaa sen, että saat joka päivä tehtyä jotain eikä kirjoittamista tule viivytettyä. Rutiineja on erilaisia, ne omat löytää kokeilemalla, rutiineja miettiessä on tärkeää miettiä myös taukoja sekä sopivaa liikuntaa kirjoittamisen oheen. Lähde somesta neuvon voi lukea ylipäätään oman mediankäyttönsä tarkastelemisena, sillä se vaikuttaa sekä kirjoittamiseen tarttumisena että laajemmassakin mittakaavassa.

Nyt tajusin, tässä kun puhui siitä epävarmuudesta ja itsensä vertailusta muihin, niin huomasin myös sen, että se saattoi olla jossain määrin lannistavatekijä sille omalle työskentelylle se että jos sosiaalisesta mediasta näet jatkuvasti päivityksissä kollegoiden huippuhetkistä: sain tämän kustannussopimuksen jes ja nyt sain tämän kirjan valmiiksi ja nyt olen ehdolla tälle palkinnolle tai jotain muuta tämmöistä. Mitkä nyt somessa ylipäätään painottuu, ne ihmisten elämän hienot hetket. Mutta vaikka sä tiedostat sen asian, silti se sun oma arki saattaa olla sitä ei ole näköpiirissäkään se, että teksti olisi valmistumassa tai että sitä oltaisiin julkaisemassa tai että se olisi jollain palkinnolla. Se vääristää sitä tekemistä liikaa siihen suuntaan, että ikään kuin kaikilla muilla se homma nyt vaan jotenkin sujuis koko ajan paljon paremmin ja se olisi kaikilla muilla pelkkää semmoista jatkuvaa juhlaa. Kun ei siihen välttämättä tule se arkinen puurtaminen sitten esiin, mikä sitten on kuitenkin suurin osa sitä työn tekemistä joka tapauksessa. (Mäkipää 2022.)

Tekstin hautomisessa kannattaa muistaa, että kaiken ei tarvitse tulla valmiiksi heti. On hyvä ottaa välillä etäisyyttä omiin teksteihinsä, jotta ne voi nähdä uusin silmin. Tämän seurauksena tekstin editoiminen helpottuu, on helpompi huomata, mitä tekstistä voi poistaa ja mihin pitää paneutua lisää. Pidemmissä teksteissä hautomisvaihe voi olla pidempikin, lyhyemmällä joskus pitää vaan nukkua yön yli.

Varsinkin jos rupee tökkii sen huomaa mitä on tehnyt pidempään, niin sitten siihen ehkä kaipaa sitä jotain muuta. Sitten saattaa ottaa jonkun, joka

on ollut hautumassa. Ja mä alankin hiomaan ohessa sitten sitä. (Rantala 2022.)

Ole itsellesi armollinen toimivan työnkulun säilyttämisen mahdottomuuden edessä. Huonoja päiviä tulee kaikille, huomiossa on aina uudelleen aloittamisen tilaisuus. Kokeneetkin kirjoittajat kompuroivat, mutta lohdullista on se, että joka kerran kaatuessasi on seuraavalla kerralla pystyyn nouseminen helpompaa. Deadlineissa kannattaa pysyä. Se, miten se käytännössä tapahtuu, on jokaisen oma valista, yksi toimiva tapa voi olla jättää kalenteriin pelivaraa merkitsemällä deadline tietoisesti aiemmaksi kuin olisi ollut tarpeen.

Rinnakkain kirjoittamisen vinkkilista:

1. Opettele eri tekstilajeja kirjoittamalla ja lukemalla
2. Opettele omat rajasi kirjoittajana
3. Kuuntele itseäsi ja tekstiäsi
4. Kirjoita omaksi iloksi
5. Huomioi kevyet ja raskaat tekstit
6. Yritä kirjoittaa eri vaiheissa olevia tekstejä
7. Muistikirjan kirjoittaminen

Eri tekstilajien rinnakkain kirjoittamisen suurin merkitys on ammattitaidon hankkimisessa ja jatkuvassa kehittämisessä. Kun ei tee vain yhtä muotoa, saa omaa osaamistaan kehittää koko ajan vaihdellessa tekstilajista toiseen. Samalla on kuitenkin tunnettava itseänsä kirjoittajana, jotta tietää, kuinka montaa tekstiä kykenee kuljettamaan kirjoittamisessaan. Tämä on henkilökohtaista, joten tiedät rajasi parhaiten itse, muutenkin on tärkeää kuunnella omaa intuitiotaan.

Luultavasti teen nyt sitten pelkästään sitä tekstiä tämän tulevan kesän ajan, että en teen nyt kahta että sekin vähän riippuu siitä kuinka iso se

projekti on pituudeltaan tai sitten teemaltaan, jos se on tosi raskas ja vaikea niin voi olla myös että sitten siinä jää ne muut hetkellisesti. (Rantala 2022.)

Kun kuuntelee itseään sekä tekstejään voi luoda kirjoittamiselle parhaan mahdollisen tilan, jos joku teksti tuntuu vaativan kirjoitusprosessissa jotain erityistä kannattaa seurata vaistojaan. Tekstien kanssa saa ja kannattaa lähteä leikkimään. Kirjoittaminen on mukavaa ja sen muistaminen on tärkeää työssä jaksamisen kannalta. Se että kirjoittamisesta nauttii edesauttaa myös oman kirjoittamisen kehittymistä. Se että kirjoittaminen on mukavaa ei kuitenkaan tarkoita, että kirjoittaminen on aina helppoa ja vaivatonta. Rinnakkain tekstejä kirjoittaessa voi kaikelle kirjoittamiselle olla hyötyä siitä, että kirjoittaa myös projekteja, joilla ei ole ainaakaan vielä mitään tiukkaa päämäärää. Näillä projekteilla pidetään yllä iloa ja virkeyttä kirjoittamisessasi ja samalla saattaa löytää uuden suunnan kirjoittajana ja omaääni selkiytyy. Tekstien ja kirjoittajan välinen suhde on aina erityinen. Sen tunnistaminen, millaisia tekstejä kirjoittajalla on kirjoitettavana auttaa motivoimaan omaa kirjoittamista. Kevyiden ja raskaampien tekstien kirjoittamista voi ajoittaa itsellesi suotuisalla tavalla. Jos vain on mahdollista, tekstejä kannattaa kirjoittaa niin, että ne ovat keskenään eri vaiheessa.

Yleensä pyrin siihen, että ne on eri vaiheissa ne työnalla olevat tekstit että toinen on vaikka alkuvaiheessa ja toinen on hionta vaiheessa. Sekin auttaa siinä, että se on aika erilaista. Sitten se työskentely niiden eri tekstien kanssa. (Rantala 2022.)

Pelko epäonnistua voi aiheuttaa laiskuuden lähteä kirjoittamaan. Ideointinsa tukena voi pitää muistikirjoja, joihin kerää tietoa aiheesta. Tämän kaltaisen ideoinnin venyttämisen kautta voi huijata itseään kirjoittamaan.

Minulla on ollut semmoisia vähän niin kuin päiväkirjoja. Mulla on eri ideoita varten aina erilainen kirja. Siellä voi olla kaikkia väri ideoita ja jotain sommitelmia, että tämä olisi se mun teksti idea. Lasten runoja tai nonsense lyriikkaa se on oma muistikirja, sitten on erikseen näitä puutarhaideoita, siihen liittyy kasvien kulttuurihistoriaa ja leikkisiä hauskoja tarinoita

muiden puutarhureiden kanssa ja matkoilta eri puolilta maailmaa. (Mörö 2022.)

Kirjoittaja on ainutlaatuinen ja niin tulee olla hänen työnkulkunsaakin. Työn haastavimmat puolet voivat vaihdella tekijän mukaan, mutta kukaan ei varmasti ole vaikeuksiensa kanssa yksin. Muutkin tuskailevat kirjoitusprosessinsa kanssa. Lisäksi kirjoittajalla on aina seuranaan tekstinsä.

6 YHTEENVETO

Tässä luvussa käyn läpi ajatuksiani haastatteluissa kerätystä materiaalista sekä siitä, miten olen kokeillut kerätyn materiaalin tuomia oppeja opinnäytetyöni kirjoitusprosessissa. Opinnäytetyöni rinnalla olen kirjoittanut kahdeksanosaista lasten televisio-ohjelmakäsikirjoitusta. Näiden tekstien deadlinet ovat kulkeneet ikävästi hyvin vierekkäin, mikä on tehnyt kirjoitusprosessista rankan. Onkin ollut mielenkiintoista ja välillä ironistakin kirjoittaa opinnäytetyötä tästä aiheesta, kun oma työnkulku on hakenut paikkaansa. Samalla olen kuitenkin saanut hyvin konkreettisesti käytännössä seurata omaa työnkulkuani, sen vaiheita ja suhteuttaa haastattelumateriaalia omaan kokemukseeni.

Aikataulutukseni ei ole ollut kunnossa. Tämä on johtunut kokemattomuudesta arvioida omaa työskentelyään sekä siitä, että sekä opinnäytetyön että käsikirjoitustöiden deadlinet kulkivat sattumalta samassa tahdissa. Kirjoitusprosessit ovat edenneet ajallaan kohti deadlineja, mutta näistä se teksti, josta saan palkkaa, on edennyt varmemmalla otteella. Opinnäytetyö on edennyt siinä sivussa. Uskon tähän toimeentulon lisäksi vaikuttaneen sen, että opinnäytetyön valmistumiseen ajallaan olen sitoutunut vain itseni kanssa. Ohjelmakäsikirjoituksista on sopimus myös muiden kanssa ja deadlinesta täytyy pitää kiinni eri tavalla, kun lupauksen on tehnyt julkisesti. Haluan säilyttää luotettavuuteni kirjoittajana, sillä se on minulle tärkeä arvo.

Kirjoitusprosessien raskauteen on vaikuttanut tekstien tyyli. Opinnäytetyön asiatekstimäisyyden vieraus itselleni kirjoittajana sekä käsikirjoitusten sisältämä faktatieto ihmiskehosta ovat tuoneet paljon uutta sisäistettävää. Tämä on ensimmäinen opinnäytetyöni, enkä ole aiemmin kirjoittanut lastenohjelmakäsikirjoitusta. Kumpaankin kirjoittamiseen olen hakenut tukea aiemmasta kirjoittamisestani. Opinnäytetyöhön olen suhtautunut pitkänä lehtitekstinä johtuen haastatteluiden sisällyttämisestä oman pohdinnan joukkoon. Käsikirjoituksissa apu on tullut lyhyemmän linkin kautta käsikirjoitusopinnoista ja -töistä, nyt olen vain päässyt ensimmäisen kerran kirjoittamaan lapsille. Olen kirjoittanut aiemmin informatiivisiä videokäsikirjoituksia sydänsairautta sairastaville ja toipumisessaan tietoa tarvitseville. Näistä käsikirjoituksista on ollut apua lääketieteellisen faktatiedon muuntamisessa viihdyttävämpään muotoon.

Isoin ongelma on ollut päällekkäiset deadlinet ja se että tästä johtuen työpäivien pituus on venynyt välillä itselleni kohtuuttomiin mittoihin. En todellakaan koe olevani Mörön tavoin kirjoittaja, joka kykenee kirjoittamaan yli vuorokauden putkeen. Minä tarvitsen hyvät yöunet. Kun työpäivät venyvät pitkiksi, on minun ollut vaikeampi vaihtaa vapaalle. Yllättävänä huomiona olen tehnyt sen, että silloin kun minun pitäisi olla nukkumassa alkaa pääni pulputa ideoita. Olen pohtinut tämän johtuvan siitä, että kahden eri tavalla raskaaksi kokemani tekstin rinnakkain kirjoittaminen on saanut mieleni kaipaamaan jotain kevyttä kirjoitettavaa rinnalle. Ilmiö on ollut mielenkiintoinen ja muistuttanut minua siitä, että olen haastavien elämän kriisien aikana kokenut syttyväni ideoimaan vielä normaaliakin herkemmin. Tällainen kirjoitusmaratonilla stimuloitu ”kriisi” on tuonut minulle samoja tuloksia. Olenkin nauttinut tiiviistä aikataulusta ja sen tuomasta vaihtelusta omaan kirjoittamiseen. Aion kuitenkin palata takaisin tasaiseen rytmiin, kun se on mahdollista. Voin kuitenkin kuvitella, että kokeilen vielä uudestaan kirjoitusmaratonia.

Olen kirjoittanut omalla persoonallani ja persoonaani oleellisesti kuuluu hyvin voimakas itsepäisyys. Haluan pitää deadlineista kiinni koska olen ne itse itselleni asettanut. Onhan minulla ollut kirjoitusprosessini tukena kokeneiden ammattilaisten neuvot, joita olen saanut käytännössä kokeilla. Erityisesti olen pitänyt huolta tauoista ja liikunnasta, sekä unesta. Olen viimeiset viikot kirjoittanut viikon ympäri, vaikka yleensä minulle on tärkeää, että saan pitää viikonloput vapaata. Viimeisinä kirjoituspäivinä myös illat ovat menneet myöhään kirjoittaessa. En koe, että olisin saanut aikaan järkevää tekstiä ilman hyvää tauottamista, sekä liikkumalla ja tekemällä otettuja pauseja teksteistä. Minulle hyviä taukoja ovat olleet uiminen, juokseminen sekä Mörön innoittamana puutarhatyöt. Ennen opinnäytetyön haastatteluja olisin saattanut ajatella, että haravoimispaussi kesken kirjoittamisen ei ole mitenkään järkevää. Nyt voin suositella sitä omakohtaisella kokemuksella. Kun teksti tökkii, menen pihalle ja haravoin hetken.

Käytin myös Mörön mainitsemaa puheensa nauhoittamista ja sen myöhemmin kirjoittamista. Tämä toimi minulle kirjoittamisessa ainakin niin, että nauhoitin ajatuksiani illalla, kun en enää saanut kirjoitettua mitään kokonaista. Päivän aikana

kirjoitettu risteili vielä päässä ja tuli mieleen asioita, joita pitäisi vielä mainita. Nauhoitin näitä pätkiä, jotka kykenin sitten seuraavana aamuna kirjoittamaan tekstin joukkoon.

Pidempään tekstien hautumiseen ei näiden tekstien kirjoittamiseen jääneellä aikataululla ole ollut aikaa. Nostaisin tässä kohtaa esille unen tärkeyden. Hyvin nukuttujen yöunien jälkeen tekstinsä näkee hieman kauempaa ja sen sisältöä pysyy punnitsemaan. Koska olen pitänyt kiinni hyvistä yöunista ja iltaisin aivoni valannut ideointitila ovat valvottaneet minua pitkään, en ole pystynyt toteuttamaan oman rytmini mukaista ”tartu heti aikaisin aamulla kirjoitustöihisi” mentaliteettiä. Tämä on ollut omassa kirjoittamisessa ehkä se raskain luopuminen ja olen ajatellut armollisesti sitä, että kun saan nämä tekstit pois alta, pääsen palaamaan omaan päivärytmiini. Sitä ei voi tietää, kuinka kauan siinä pysyn, mutta mahdollisuus aloittaa työkulkunsa kanssa alusta on aina olemassa, kun seuraava teksti valtaa alitajunnan ja näppäimistön.

Ihan energiatasojen mukaan, kun energiaa ei ole niin ei oo rytmikään. Se on intuitiivinen asia, mä oon tehnyt sitä niin kauhean pitkään. Minä en ole oikeastaan semmoista itsereflektiota hirveästi edes harrastellu. Mulle riittää että tarina tai teksti syntyy, että se valmistuu aikataulussaan. Matka että sinne pääsee: joskus pitää kerätä kolme kuukautta marjoja, joskus täytyy tehdä 100 linnunpönttöä, joskus vaan kirjoittaa. Mä pidän aina tarkkaan huolen siitä, että kirjat on ajoissa ja mikään ei myöhästy. Se on semmonen kunniakäsitys, mä haluan olla luotettava. Toivottavasti olen semmoisena pysynytkin näille eri tahoille, se rytmittyy aina sen mukaan. Nappaan kalenteriin, että deadline on tuolloin. Sitten mä yritän siirtää sen vähän aikaisemmaksi niin on vähän pelivaraa. (Mörö 2022.)

Keskeisin haastatteluissa esiin noussut asia on se kuinka kukaan muu ei voi tietää mikä työkulku on paras kenellekin kirjoittajalle. Parhaan tavan löytää tutustumalla itseensä kokeilemalla, kuuntelemalla itseään ja tekstejään sekä hyvällä kadehtimisella toisten kirjoittajien kanssa käytyjen keskustelujen myötä. Rinnakkain kirjoittamisesta on kirjoittajalle etuna tekstilajien laaja-alainen hallitseminen, oman ammattitaidon ylläpitäminen sekä kehittäminen. Rinnakkain kirjoittamisella

ei ole varsinaisia haittavaikutuksia, mutta useiden tekstien yhtä aikaa kirjoittamisella on omaan työnsäilyyn se vaikutus että kirjoittajan täytyy oppia huolehtimaan tarkemmin omasta ajankäytöstään.

7 POHDINTA

Mielenkiintoista itselleni oli huomata se, että päädyin valitsemaan opinnäytetyön aiheeksi jotain sellaista mikä on minulle kirjoittajana hyvin luontevaa: oman työskentelyni tarkkailu ja sen pohtiminen. Syvä reflektointi siitä miten oma toimintani vaikuttaa minuun kirjoittajana. Olen hyvin rutiini keskeinen kokonaisvaltaisesti elämässäni ja olen kokenut sen edesauttavan kirjoittamistani. Halusin itselle läheisellä ja helponkin tuntuisella aiheella helpottaa opinnäytetyön kirjoittamisen painetta. Se mikä minut yllätti, oli ettei minusta ilmeinen aihe ollut sitä ammattikirjoittajille. Haastattelut olivat mielenkiintoisia ja rönsyileviä. Toivon auttaneeni ammattilaisia sanoittamaan myös itselleen, mikä kasvattaa heille jo arkipäiväistyneet kirjoittamisen rutiinit rautaiseksi ammattilaisuudeksi.

Kirjoittaessani opinnäytetyötä palasin välillä miettimään, onko tämä liian helppo aihe, mutta ammattilaishaastatteluista saamani palaute sai minut muistamaan, ettei aihe ollut kokeneillekaan ammattilaisille selvä. Olenkin saanut opinnäytetyössä kirjoittaa auki monen freelancer-kirjoittajan arkea, joka on jäänyt sanoittamatta. Toivon että työnkulusta keskusteltaisiin tulevaisuudessa lisää ja tällä purettaisiin taiteilija myyttiä yksin inspiraation vallassa kammiossa kirjoittavasta taiteilijasta. Kirjoittaminen on työ, joka vaatii vahvaa intuitiota työpäivienrakenneessa, mutta aivan tyhjältä omaa työnkulkuaan ei tarvitse lähteä suunnittelemaan.

Tärkeintä on tutustua itseensä kirjoittajana. Rinnakkain tekstien kirjoittaminen on freelancer-kirjoittajalle useimmiten elin ehto, mutta sen lisäksi, että se on työlästä, on se kirjoittamistasi rikastavaa. Etsi itsellesi työstettäväksi tekstejä, joiden kirjoittamisen koet itsellesi merkityksellisenä. Kannattaa haastaa itseään kirjoittajana, mutta pitää mukana intuitio siitä, mitkä ovat niitä itselle hyviä tekstejä.

Jatkotutkimus linjauksena aiheesta voisi olla se, miten ryhmäkirjoittaminen vaikuttaa freelancer-kirjoittajan työnkulkuun. Olen pohtinut tämän opinnäytetyön kirjoitusprosessin aikana tätä, sillä lastenohjelmakäsikirjoitustyöni on projekti, jossa on lisäksi toinen käsikirjoittaja. Työskentelemme omista toimitiloista käsin, joten vuorovaikutus on vähäistä. Tästä huolimatta se, että kirjoittaa toisen kanssa on tuonut kirjoitusprosessiin tiettyä vapautta. Tyhmien kysymysten kanssa ei ole

yksin vaan on se toinen, johon nojata hädän hetkellä. Voisin kuvitella että yhdessä kirjoittaminen tuo monta muutakin uutta piirrettä kirjoittajan työnkulkuun ja myös siihen miten kirjoittaja suhtautuu mahdollisiin yhdessä kirjoitettavan tekstin rinnalla kirjoitettaviin omiin teksteihin.

LÄHTEET

Harno, T. & Sipola, O. 2022. Käsispodi. Spotify.

Heinonen, T., Kivimäki, A., Korhonen, K., Korhonen, T., Reitala, H. & Aristoteles 2012. Aristoteleen ruonousoppi, opas aloittelijoille ja edistyneille. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Teos.

Heikkinen, V. 2009. Kielen piirteet ja tekstilajit, vaikuttavia valintoja tekstistä toiseen. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Heikkinen, V., Voutilainen, E., Lauerma, P., Tiitilä, U. & Lounela, M 2012. Genre-analyysi – tekstilajitutkimuksen käsikirja. Helsinki: Gaudeamus Oy.

Hosiaislouma, Y. 2003. Kirjallisuuden sanakirja. Helsinki: WSOY

Keikkatyönkäsikirja. Verkkosivu. Viitattu 17.4.2022. <https://sites.tuni.fi/keikkatyo/sanasto/>

Kokonaisvaltainen kirjoittaminen. Verkkosivu. Viitattu 6.5.2022. <https://kokonaisvaltainenkirjoittaminen.fi/2010/05/31/teoriaa-tomaatista/>

Vehviläinen, P. & Savolainen, P. 2002. Freelancerin opas. Helsinki: Suomen Journalistiliitto.

Liite 1. Haastattelun runko

1. Tausta

- Kuka olet kirjoittajana?
- Miten päädyit freelancer-kirjoittajaksi?
- Millainen koulutustausta sinulla on?

2. Tekstilajit

- Mitä tekstilajeja olet kirjoittanut? Mitä niistä on julkaistu?
- Onko jokin tekstilaji sinulle erityisen rakas?

3. Kirjoitus rutiinit

- Miten tavallinen työpäiväsi etenee?
- Millä rytmität kirjoittamistasi?
- Miten erottelet eri töiden tekemistä toisistaan?

4. Eri tekstilajit yhtä aikaa

- Miten usean tekstilajin kirjoittaminen vaikuttaa työskentelyysi?
- Koetko että tässä on jotain hyötyjä kirjoittamiseesi? Entä haittoja?
- Onko olemassa hyviä tekstilaji yhdistelmiä yhtä aikaa kirjoitettavaksi?
- Miten eri toimeksiantajat vaikuttavat tekemiseen?

5. Jäikö jotain kysymättä/sanomatta?

Liite 2. Haastateltavien keskeinen tuotanto

Kirjailija Heli Rantala on käsikirjoittanut Pikku Kakkosta. Alla listattuna Rantalan kirjallinen tuotanto.

Suurenmoinen sitruunaseikkailu (WSOY, 2019)

Kaikkien aikojen kookoskeikka (WSOY, 2020)

Murtautuja Mauri (WSOY, 2021)

Kirjailija Jari Mäkipää on käsikirjoittanut Pikku Kakkosta. Alla listattuna Mäkipään kirjallinen tuotanto.

Etsiväkerho Hurrikaani-kirjasarja (Tammi, 2004-2021)

Masi Tulppa-kirjasarja (Tammi, 2017–2019)

Mari Mörö on suomalainen kirjailija, jonka teos *Kiltin yön lahjat* (1998) voitti Runeberg-palkinnon 1999. Mörön tuotanto on laaja ja sisältää kuunnelmia. Alla mainittuna Mörön muutama uusimmista teoksista, mukana on lastenkirjoja, garden writingia sekä romaani ja novellikokoelmia.

Tuhannenkymmentä perhosta (Teos 2020)

Touhutarha – multaa varpaissa mesitiellä (Kirjapaja 2011)

Vapaammin versoo (Teos 2021)

Kukkasillaan (Teos 2021)

Kukkanuottasilla (Teos 2018)

Hajavalo (Teos 2018)

Aasin kosto (Vakka ja Kanso 2011)